

Broj 117. studeni, 2017.

GLASNIK

Kotorvaroškeg kraja

Blagdan zajedništva

Svi Sveti su zapravo blagdan zajedništva onih što od svog krštenja pripadaju Isusu Kristu To su oni mnogi što su živjeli prije nas i za koje znamo i nadamo se da su u Bogu – a to smo i mi koji živimo sada, i to su konačno svi oni drugi koji će živjeti nakon nas i stremiti tom posljednjem cilju - izbavljenju.

Vjera nam kaže da oni što su umrli u milosti dopijevaju do „dostojanstva djece Božje“ i postižu savršenstvo svoga bića u vječnom svjetlu. Nije li onda već samo po sebi razumljivo da se oni ljudi koji su već na zemlji bili svjedoci božanske ljubavi i moći potraže i u njihovu potpunom ispunjenju?... Ono što najsnažnije tjera k svecima je ... ljubav koja traži zajednicu onih što su savršeni u ljubavi.

Norbert Schmich-Weller

Izdavač:

**Župni ured Rođenja B. D. M.
78220 Kotor Varoš**

Tel./fax: 051 785 050

**E-mail: mladi-kotorvaros@blic.net
www.kotorvaroskadolina.com**

Redakcija: Viktorija Barišić, Luca Koroman, fra Zoran Mandić, fra Juro Tokalić, fra Anto Šimunović, fra Petar Karajica, fra Marko Bandalo, fra Zoran Mandić, fra Stipo Karajica, fra Stipo Marčinković

*Glavni urednik: Fra Zoran Mandić
Tehnička obrada: Viktorija Barišić*

Tiraž: 500 primjeraka

Tiska: JU"Centar za kulturu, sport i informisanje" Kotor Varoš

Primjerak besplatan

Proslava Velike Gospe u Sokolinama

Velika Gospa slavi se na više mjesta u našoj zemlji. Mi blagdan Velike Gospe slavimo u Sokolinama, a pripremali s m o s e m i s a m a trodnevnica.

U oči Velike Gospe kreću ljudi na hodočašća u Gospina svetišta. U Sokoline se slije mnoštvo vjernika iz svih krajeva Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Njemačke, Austrije i mnogih drugih nam bližih i daljih zemalja. S pravom se može se reći da je hodočašće u Kotor Varoš tradicija.

Mise trodnevnice predvodili su fra Juro Tokalić, sokoljski župnik i fra Zoran Mandić, kotorvaroški župnik.

Na sam dan Velike Gospe hodočasnici su proslavili blagdan Uznesenja Blažene Djevice Marije s ostalim vjernicima.

Iako u župi trenutno nema niti jedan vjernik dvorište oko župne crkve bilo je ispunjeno vjernicima koji su došli na središnju misu u 11 sati koju je predvodio fra Miro Jelečević profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu, a uz koncelebraciju fra Jure Tokalića, župnika župe Sokoline, fra Ante Šimunovića gvardijana i župnika u Jajcu, fra Zorana Mandića, župnika župe Kotor Varoš, fra Petra Karajice, župnika župe Dobrinja, fra Miše Sirovine, župnika za hrvate katolike u Nizozemskoj. Fra Juro Tokalić blagoslovio je hodočasnike iz Jajca i Podmilačja.

Nakon mise u popodnevnom satima mnoštvo vjernika se zaputilo na svetu misu u 18,00 sati na Rokovu groblju koju je predvodio fra Juro Stipičić.

Viki

Proslava Svetog Roka u Kotor Varošu

Na groblju posvećenom svetom Roku u župi Kotor Varoš, a na spomendan ovog sveca 16. kolovoza 2017. slavljena je sveta misa gdje se okupilo mnoštvo vjernika pristiglih iz svih krajeva BIH i inozemstva.

Svečanu svetu misu predvodio je dr. fra Ivan Šarčević profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu uz koncelebraciju fra Ante Šimunovića, fra Zorana Mandića, fra Jure Tokalića, fra Jure Stipičića, vč. Marka Vidovića, vč Slave Grgića, vč Ilije Piličića i fra Miše Sirovine.

Fra Ivan Šarčević je u svojoj propovijedi analizirao životopis sv. Roka. Ima dosta događaja iz života sv. Roka koji se i danas ponavljaju u svim sredinama, posebice u kotorvaroškom kraju. Velika je to poruka i poziv nama, da i mi danas činimo tjelesna djela milosrđa (gladna nahraniti, žedna napojiti, siromaha odjenuti, putnika primiti, bolesna i utamničenika pohoditi, roba otkupiti i mrtva pokopati). Sjetio se svoje propovijedi prije nekoliko godina kada je isto tako predvodio misno slavlje na Rokovu (2014.). Posebno je naglasio i istaknuo kako je mnoštvo ljudi 1992. godine otišlo s vrećicama u rukama ostavivši svu svoju teško stečenu imovinu. Zapitao se jesu li ti isti ljudi koji danas dobro žive,

voze dobre automobile, žive u dobrim kućama, na bilo koji način, pomogli ovim ljudima koji su ostali u Kotor Varošu. U zanimljivoj propovijedi istaknuo je kako se danas mnogi vjernici dive pogrešnim osobama. Osobama koje idealiziraju, osobama koje čine loša djela, a ne ljudima koji zbilja to zaslužuju.

Veliki broj kotorvaroških Hrvata prognan je iz svojih domova na početku nedavnoga rata te se naselio u Hrvatskoj ili u drugim zemljama. Neki od njih su se vratili. Raduje činjenica, da svake godine, na spomendan sv. Roka gotovo svi dođu u svoj rodni kraj te na taj način poručie svima da se žele vratiti i da nisu zaboravili svoj zavičaj.

Nakon euharistijskog slavlja uslijedila je zahvala kotorvaroškog župnika fra Zorana Mandića svim ljudima dobre volje koji su na bilo koji način pomogli izgradnji župne crkve i uređenju groblja a posebno Podbrdcima koji su lijepo uredili groblje Rokovo.

U poslijepodnevnom satima održan je tradicionalni malonogometni turnir u Podbrđu na kojem se okupilo mnoštvo ljudi iz čitavog kraja bodreći i zdušno navijajući za svoje ekipe.

Viki

Proslava 25. godina svećeništva

U subotu 19.8.2017. godine u župnoj crkvi u Kotor Varošu fra Vinko Marković, sin ove župe, svečano je proslavio 25. obljetnicu svećeništva. Misno slavlje predvodio je fra Vinko Marković a propovijedao je fra Pero Karajica.

Koncelebriralo je desetak svećenika. Liturgijsko pjevanje predvodio je župni zbor iz Uskoplja.

U svojoj propovijedi fra Pero je istaknuo: svečanost ovakve svete mise jest konkretna prilika da svećenik zajedno sa svojom rodbinom i svim vjernicima zahvali Bogu na neprocjenjivu daru jednog iskusnog svećenika. Jedan od najljepših i potrebnijih čovjekovih značajki jest osjećaj zahvalnosti u životu. Biti zahvalan drugima znači izraziti im poštovanje za sve ono što su učinili za ostvarivanje vlastita bića i osobnog poziva. Fra Vinko, sjetimo se tvoga svećeničkog ređenja u Livnu 20.7.1992. godine i tvoje mlade

mise u Zagrebu u crkvi Svete obitelji 8.8.1992. godine. Vinko, vjerujem da si ti puno toga naučio i naslijedio od svojih roditelja koji nažalost nisu doživjeli tvoje s v e ć e n i č k o

ređenje niti slavlje mlade mise, ali budi siguran da su te iz neba ne samo gledali, nego pratili i za tebe molili dobrog Boga i Njegovu Majku Blaženu Djevicu Mariju – istaknuo je fra Pero.

Posebno se moralo računati s činjenicom da smo sami, ostavljeni ili čak odbačeni od svih pa i onih najbližih i naših pretpostavljenih u procesu povratka i ponovne izgradnje porušenih svetinja ali to je stvarnost našega ljudskog života, to je osobni izazov naše vjere i totalnog pouzdanja u Boga i njegovu dobrotu. Valja pokušati biti dobar prijatelj svima a ne samo nekima, ulijevati nadu i pouzdanje onima koji na bilo koji način trpe ili su na rubu iako takvi nikome nisu zanimljivi i privlačni pa čak ni nama svećenicima i karitativnim ustanovama, ipak valja pokušati! Valja se oslobađati sebičnosti i uskogrudnosti koja nas koči u sluzenju, u slušanju drugoga, u ljubavi prema svakome čovjeku koji se nađe u bilo kojoj nevolji. Treba graditi mostove gdje su drugi rušili i skidati maske koje nam priječe rast u ljubavi i vjeri posebno u ovoj godini vjere - nastavio je propovjednik.

Nakon Misnog slavlja, u dvorištu župne crkve pripremljen je ručak za sve prisutne. Na objedu je prisustvovalo oko 400 Kotorvarošana te vjernika iz župe Uskoplje gdje je fra Vinko župnik i drugih župa gdje je fra Vinko djelovao.

Viki

Gastro prezentacija 2017. godine

U s u b o t u 26.kolovoza 2017. održana je Gastro manifestacija i prezentacija ručnih radova, koja se održava već devet godina. Naš ured od prve godine sudjeluje u ovoj manifestaciji.

I ove godine žene Mandica Mandušić, Ankica Verić, Anđa Tomić, Viktorija Barišić, Slavica Stipičić, Mira

Petričević, Klara Nikolić, Luca Marković, Dragica Jelušić – Makedonka, Štefica Kovač, Ana Antunović nisu žalile truda ni vremena i pripremile su slatka i slana jela koja su prezentirale žiriju. Izložile smo 63 vrste različitih slatkih i slanah jela, a prošle godine imale smo 37 vrsta. Svake godine sve se više trudimo iznenaditi žiri i posjetitelje. Prema ocjeni žirija, prvo mjesto je pripalo Rimokatoličkom župnom uredu u kategoriji za najraznovrsniju ponudu. Najljepše uređen štand na Gastro prezentaciji imala je Kuća radosti sa svojim mališanima a Islamska vjerska zajednica najoriginalniju etno trpezu. I drugi sudionici poput pekare „Obeliks“ i restorana „Lovac“ dobili su nagrade za svoja izložena jela i proizvode. Našu nagradu donirali smo u župni Kruh sv. Ante.

Naš štand za vrlo kratko vrijeme je bio „opustošen“ a to nam je najbolji znak da su sva jela bila ukusna i dobro pripremljena. Hvala ženama koje su sudjelovale i učinile da kao i uvijek budemo pobjednici u izboru najraznovrsnije ponude.

Viki

Proslava Male Gospe u župi Kotor Varoš

Blagdan Male Gospe ima svoje početke u Jeruzalemu, u 5. stoljeću. Tada je, naime, na mjestu gdje je prema predaji stajala Marijina rodna kuća, sagrađena crkva u čast svetoj Ani, Marijinoj majci. Kao spomen na ovu posvetu razvio se blagdan u čast Male Gospe: najprije na kršćanskom Istoku, a od 7. stoljeća i na Zapadu.

Za crkveni kalendar je karakteristično da za kalendarske spomendane svetaca uzima njihov "rođendan za nebo", to jest njihov smrtni dan. Međutim, u tri slučaja se, kao blagdan, slavi početak zemaljskog života: Isusovo rođenje na Božić, rođenje Ivana

Krstitelja 24. lipnja i Marijino rođenje - Mala Gospa 8. rujna. Drugim blagdanom slavi se i završetak njihova zemaljskog života. To je prije svega zbog zasebne uloge koju su u Božjem djelu spasenja imale ove tri osobe. Davna latinska izreka to ovako sažima: "Joannesfuitlucifer, Marija aurora, Christinativitasortussolis. - Ivan je bio zvijezda, Marija jutarnja zora, Kristovo rođenje sunčev izlazak."

Mala Gospa donosi jesen pa se u puku kaže "Gospa Mala - jesen prava!" O Maloj Gospi se lastavice skupljaju za odlazak. U puku je riječ, da ih Marija odvodi u tople krajeve, kao što ih i vraća na proljetni marijanski blagdan Blagovijest (25. ožujka). Sijeno do Male Gospe treba biti spremljeno, jer

nema više pravog sunca i teško će ga biti sušiti. I pčele donose med do Male Gospe, a onda prestaju, kažu pčelari.

Mala Gospa je vremenski međaš i pokazatelj: ako je toga dana lijepo vrijeme, bit će cijeli mjeseca lijepo. Ljeto jenjava, vrijeme je jesenskih plodova.

Kao i proteklih i ove godine smo se pripremali misama trodnevnica koje smo održavali u večernjim satima u našoj župnoj crkvi. Tih dana smo na poseban način molili Marijin zagovor za sve, a 8. rujna 2017. godine slavili smo svečanu svetu misu s početkom u 11 sati u kotorvaroškoj ljepotici na čast patrona naše župe rođendan Blažene Djevice Marije. Svima nam je poznato da su ljetni praznici već prošli, započela je škola, ljudi su se vratili na svoja radna mjesta i sve je nekako krenulo svojim uobičajenim tijekom. Nestale su gužve na prometnicama, a i lišće je počelo dobivat svoje nove boje i upravo u takvom vremenu dolazi patron naše župe nekako tih i neprimjetan kao što je bio neprimjetan dolazak Blažene Djevice Marije na ovaj svijet.

Svečano misno slavlje predvodio je fra Anto Šimunović gvardijan samostana Jajce uz koncelebraciju fra Jure Tokalića i fra Jure Stipića. Bilo je prisutno stotinjak vjernika.

Poslije mise za sve prisutne pripremljen je ručak koji je darovala ekipa od Gospina kipa sa Baščine, a našlo se što i za popiti pa je druženje nastavljeno kada se zadovoljan i sit svijet uputio kućama.

I ovo je bio jedan poseban dan za nas i naš kraj i ljude koji žive u njemu.

Viki

Boravak djece na moru

„Svi ljudi ne mogu biti bogati i poznati, ali svi mogu biti dobri“!

I ove godine, tj. treću godinu zaredom, dobrotom vlasnika „Marine Kaštela“ iz Kaštela kod Splita g. Josipa Berketa, tamo je boravila skupina djece i mladih iz Kotor Varoša na sedmodnevnom odmoru. Njima se pridružila i jedna grupa djece iz Mrkonjić Grada.

Kao i uvijek, po njih je došao minibus iz Kaštela i besplatno ih odveo do mora i vratio nazad kući. I sedmodnevni smještaj i hrana su također besplatni, jer sve troškove snosi donator, i to ne samo za ovu skupinu, nego za mnoge druge. Naime, čim počne ljetna sezona kupanja na moru, minibus iz Kaštela počinje svakoga tjedna put do Bosne i natrag, uzima skupinu sad iz ovog sad iz onoga mjesta, i tako daruje zrnice sreće i zadovoljstva onima koji inače nemaju mogućnosti sami otići na more..

Uz brojne goste turiste koje kapetan Berket uslužuje u svojoj marini, on svake godine cijeloga ljeta organizira naizmjenični tjedni boravak djece i mladeži iz Bosne i Hercegovine s besplatnim boravkom u apartmanima, besplatnim obrocima i besplatnim prijevozom. Za to vrijeme on zarađuje svoju dodatnu plaću u Grazu u Austriji, gdje jer

radio i prije nego što je postao gradonačelnikom Kaštela, a tu službu obavljao je volonterski, bez ikakve naknade.

Hvala g-dinu Berketu na njegovom velikom srcu!

Viki

Sveti Franjo u Vrbanjcima

U našem, kotorvaroškom kraju, župa Vrbanjci ima Sv. Franju za svoga zaštitnika. Danas 4. listopada 2017. smo slavili svetu misu skupa s vjernicima u 11 sati u crkvi u Vrbanjcima. Budući da u župi trenutno živi tek dvadesetak osoba, a da bi i oni koji žive izvan župe mogli doći na proslavu Sv. Franje, redovito se uzima najbliža nedjelja ovoj svetkovini. Iako je svečana proslava patrona župe odgođena za nedjelju 8. listopada, danas se okupilo oko stotinjak vjernika.

Poslije svete mise svi su pristupili zajedničkom objedu kojega su pripremili Vrbanjčani. U nedjelju 8. listopada 2017. godine proslavili smo patron župe sv. Franju u Vrbanjcima. Za ovu svetkovinu vjernici su se pripremali kroz trodnevnicu moljenjem krunice, Litanija i sv. Misama, a imali su i mogućnost sakramenta Pomirenja. Svečanu sv. misu uz prisustvo velikog broja vjernika predvodio je vlč. Marko Stojčić, župnik u Gradišci i dekan naše Dekanije uz koncelebraciju fra Jure Tokalića, upravitelja župe Vrbanjci, vlč. Adolfa Višatickog i fra Zorana Mandića. Vlč. Marko je u svojoj propovijedi govorio o životu sv. Franje i njegovom životnom poslanju.

Nakon sv. mise druženje svih prisutnih nastavljeno je u dvorištu župne crkve u Vrbanjcima. Za sve prisutne Župni ured Vrbanjci je pripremio ručak a našlo se i osvježavajućih pića pa je druženje nastavljeno uz pjesmu i veselje.

Viki

Misa kod Gospine špilje

U subotu 7. listopada 2017. godine održana je misa kod Gospine špilje u Baščini.

Misno slavlje predvodio je fra Juro Stipić uz koncelebraciju fra Zorana Mandića i fra Jure Tokalića.

Okupilo se mnogo vjernika, a došlo ih je i iz Hrvatske i drugih zemalja jer za mnoge je Špilje značila odlazak i nadu u povratak. Mjesto je to s kojega je 17. 10. 1995. krenula povorka Hrvata i Muslimana. To je bio najveći egzodus u povijesti kotorvaroškog kraja..

Poslije svete mise Baščinci „Ekipa kod kipa“ pripremila je ručak za sve prisutne. To je postala tradicija ove Ekipe Baščinaca.

Ovom prilikom se zahvaljujemo vrijednoj ekipi koji inače brinu i održavaju Gospinu špilju.

Viki

Donacija za obitelj Marić iz Orahove

Realizacijom projekta jačanja općinskih kapaciteta općina i gradova koja se realizira u nekoliko gradova u BiH dodijeljena je pomoć

nekim obiteljima u Kotor Varošu. Pomoć se odnosila na povratničke i raseljene obitelji.

I obitelj Pere Marića iz Orahove zahvaljujući ovom projektu i UNHCR-u dobila je motokultivator, motornu pilu i 7 ovaca. Realizacijom ovog projekta pomaže se najviše obiteljima koji žive od poljoprivrede.

Načelnik općine Zdenko Sakan i voditelj operacija UNHCR-a u BiH Olivije Muke predali su obiteljima pomoć za ekonomsku održivost.

Ovom prilikom zahvaljujemo UNHCR-a na darovanoj pomoći obitelji Pere Marića, kao i za pomoć ostalim obiteljima, jer im je ta pomoć zbilja dobro došla.

Viki

Obilježena 25. obljetnica prisilnog egzodusa katolika iz kotorvaroške doline

U nedjelju 15. listopada u središtu kotorvaroške župe mirno, dostojanstveno i molitveno obilježena je 25. obljetnica prisilnog izгона velikog broja katolika iz župa kotorvaroške doline: Kotor Varoša, Vrbanjaca i Sokolina. Taj izgon je bio dio plana koji je predvidio potpuno iskorjenjivanje katoličkog pučanstva, ne samo iz tih župa, nego i iz svih drugih župa koje su tijekom rata došle pod vojnu i političku kontrolu bosanskih Srba.

Da je taj plan i danas na djelu vidljivo je iz tužne činjenice, da u spomenutim župama danas živi oko 250 katolika od predratnih više od deset tisuća.

Koncelebriranoj misi u župnoj crkvi Rođenja BDM, čija se obnova nakon što je u proljeće 1992 g. bila spaljena, privodi kraju, prethodilo je polaganje vijenaca kod spomen obilježje u crkvenom dvorištu. Župnik fra Zoran Mandić je izmolio molitvu za sve poginule i za sve žrtve Domovinskog rata, kao i Drugog svjetskog rata i komunističkog režima, ukupno njih 722 što je zabilježeno. Uslijedila je u crkvi prigodna pobožnost i posveta župe Kotor Varoš, Prečistom Srcu Marijini, jer je upravo toga dana, prema biskupijskom rasporedu, bio u župi kip Gospe Fatimske. Koncelebriranu misu, zajedno sa župnicima Kotor Varoša fra Zoranom Mandićem i župnim upraviteljem župā Vrbanjci i Sokoline fra Jurom Tokalićem te još četvoricom svećenika, među kojima je bio i jedan svećenik iz Poljske, predslavio je banjolučki biskup Franjo Komarica.

Na početku mise pozdravnu riječ je uputio domaći župnik Mandić. Podsjetio je na „tužni povod današnje komemoracije“. Požalio se na očito zanemarivanje toga zločina prema domaćem katoličkom stanovništvu od strane domaćih i stranih političkih predstavnika tijekom cijelog poratnog vremena, te na nejedinstvenost unutar same prognaničke populacije. Posebno je naglasio odlučnost i neumornost dosadašnjih poratnih župnika kotorvaroške doline u obnavljanju ne samo crkvenih objekata nego i suživota s pripadnicima druga dva naroda, kao i određenog broja prognaničkih obitelji koji su se unatoč brojnim poteškoćama uspjele vratiti na svoja ognjišta. Slavljen je misa za mir, pravdu i domovinu.

U prigodnoj propovjedi biskup Komarica je istaknuo

kako se „ne može ostvariti pravedni i trajni mir, ako se ne uzme u obzir čovjeka u njegovoj integralnosti i njegov odnos prema njegovu Stvoritelju, tj. njegove duhovne i tjelesne potrebe“.

Podsjetio je na važnu zadaću Crkve „da pomaže ljudima da dobro i ispravno upravljaju društvenim poretkom i da ne zaborave božanskog posrednika između Boga i nas ljudi Isusa Krista i njegovo cjelokupno djelo spasenja“. Podsjetio je i na zadaću molitvenog sjećanja na svoje pokojne članove, osobito na žrtve nasilja i rata, te na opasnost od zaborava i zanemarivanja otkrivanja istine i uspostavljanja pravde za zločince i zadovoljštine za žrtve. Biskup je ponovno upozorio na „skandal nemara, skandal ponašanja pojedinaca pa i cijelih skupina, partije, stranaka, koje nisu pokazale, a niti danas pokazuju, imalo poštovanja spram dostojanstva i bogolikosti svakog ljudskog života, pa tako i života ovdašnjih katolika“. Izrazio je uvjerenje kako će „naša odlučnost da živimo u miru sa svima i da učinkovito doprinosimo pravednom i trajnom miru sigurno nadvladati još uvijek mnogobrojne i neshvatljivo uporne prepreke nepovjerenja, prezira, odbojnosti i opstruiranja od strane nekih naših sugrađana i sunarodnjaka“.

Nakon misnog slavlja upriličen je prigodni domjenak za nekoliko stotina nazočnih vjernika, od kojih je ogromna većina pristigla iz susjedne Hrvatske, te Slovenije, Austrije i Njemačke.

Biskupu Komarici su mnogi izrazili zahvalnost za njegovu presudnu intervenciju u zapovjedništvu vojske bosanskih Srba i kod srpskih političara u Banjoj Luci, prije 25 godina čime su spašene mnoge stotine života katolika i muslimana kotorvaroškog kraja. Među onima, koji su se susreli s biskupom bili su i ratni čelni politički predstavnici hrvatskog i bošnjačkog naroda iz kotorvaroškog kraja.

Biskup je pohodio i mjesto zbjega katolika kotorvaroškog kraja u selu Baščina, koje je, uz direktnu ugroženost vlastitog života u dramatičnim danima mjeseca listopada, spasio od sigurne likvidacije. Zajedno s grupom zahvalnih domaćih povratnika izmolio je pred Gospinom spomen kapelom molitve za pokojne i žive, te posjetio obnovljenu kuću, u kojoj je vodio sudbonosne razgovore za spas od potpunog uništenja brojnog golorukog katoličkog pučanstva, koje se tada bilo našlo u zbjegu, a na koje je bila krenula ofanziva srpske vojske s teškim naoružanjem i avijacijom.

Biskup Komarica se u župnom uredu nakratko susreo s predsjedavajućim predsjedništva BiH Draganom Čovićem, a zatim imao dugi, konstruktivan razgovor s grupom Kotorvarošana – povratnika i onih, koji su u nekim od državnih tijela u RH. Tema razgovora je bila želja mnogih stotina domaćih obitelji da ostvare održiv povratak u svoja rodna mjesta i nažalost postojanje brojnih i trajnih opstrukcija da se taj održivi povratak i ostvari.

(IKA/TABB)

SESTRA M. MARGARETA (MARA) VILUS (1958. – 2017.)

Sestra M. Margareta Vilus rođena je 10. lipnja 1958. u malom mjestu Zagrađe, u župi Sokoline (općina, Kotor Varoš) od oca Tome i majke Jele, r. Antunović. Na krštenju je dobila ime Mara. Mara je treće dijete u obitelji Vilus kojoj je Bog podario šestero djece. Majka, brižna čuvarica, odgajala je i bdjela

nad djecom dok je otac radio izvan obiteljskog doma kako bi prehranio obitelj. Događaj o kojem je Mara kao dijete često razmišljala zbilo se jednog dana dok je prolazeći do škole susrela časnu sestru, milosrdnicu. Njezino blago lice, mirnoća i redovničko odijelo ostavili su dubok trag u srcu male Mare. Kada bi, u slobodno vrijeme, odlazila na pašu za stadom često je, u samoći, razmišljala o časnoj sestri koju je sreća u Kotor Varošu. U rodnoj župi Sokoline nije bilo duhovnih zvanja pa je Mara znala često slušati razgovor između roditelja koji su priželjkivali da im jedno od djece odabere duhovni stalež. Susret s redovnicom, želja roditelja praćena obiteljskom molitvom, zalijevali su klicu redovničkog zvanja koju je Mara njegovala ali o tome nikomu nije govorila.

Godine 1969. primila je sakrament Potvrde i tom je prigodom izrazila želju roditeljima da bi pošla u samostan. Budući da je otac radio u rudniku u Labinu i dobro poznao tamošnjeg župnika i sestre, uz njihovu preporuku, Mara je došla u samostan u Rijeku. Otac je poznao tadašnju provincijalnu poglavaricu, sestru Sibilu Ladika, koja je 17. rujna 1972. godine primila Maru u samostan. Po dolasku u samostan nastavila je osnovno školovanje, a kroz stupnjeve redovničke formacije u Rijeci, upoznala je život u zajednici. U novicijatu je stupila 1976. godine dobivši ime s. M. Margareta. Prve zavjete s. M. Margareta položila je 1978., a doživotne

1983. godine. Nakon položenih prvih zavjeta pomagala je u praonici rublja u samostanu svetog Vinka u Rijeci i pohađala srednju ugostiteljsku školu u Crikvenici. Po završetku kuharske škole, 1988. odlazi u franjevački samostan u Pulu gdje u službi kuharice ostaje godinu dana. Premještanjem u Praputnjak 1989. i dalje nastavlja posao kuharice sve do 1991. kada je premještena u Provincijalnu kuću u Rijeku gdje ostaje radeći u kuhinji sve do 2004. kada preuzima dužnost u praonici rublja.

Bolest je tijekom 2016. počela je lagano prekidati svakodnevne dužnosti sestre M. Margarete. Iako s teškom dijagnozom, uporno je nastojala obavljati posao u praonici rublja a mogli smo ju vidjeti i u samostanskom dvorištu kako brižno uređuje vrt. Tiho i neočekivano, bolest je ušla u njezin život i postavila se kao ozbiljan protivnik Margaretinazdravlja. Borba je započela ne izostavljajući patnju koja je snažno poticala na razmišljanje, na sućut a nadasve zahtijevala poštovanje. Svjesna težine bolesti i pritisnuta patnjom „u svome tijelu, dopunjujući što nedostaje Kristovim mukama za Tijelo njegovo, koje je Crkva“ (1 Kol 1,24) sestra M. Margareta oprostila se od zajednice, Crkve, svih nas koji smo po krštenju urasli u Tijelo Kristovo, moleći za oproštenje i opraštajući svima.

Posljednji mjesec dana ovozemnog života s. M. Margarete bio je trnovit i ljudskim umom nedohvatljiv misterij patnje. Nama ljudima neshvatljiva patnja otpratila je s. M. Margaretu zaručniku Isusu Kristu, koji je smrt pobijedio uskrsnućem. Uz nazočnost sestara koje su bdjele uz bolesnički krevet i molile, s. M. Margareta zatvorila je svoje umorne oči 20. rujna 2017. i preselila se u vječnost gdje „smrti više neće biti, ni tuge, ni jauka, ni boli više neće biti, jer – prijašnje uminu“ (Otk 21,4).

Draga naša sestro M. Margareta, počivaj u miru Božjem!

Duhovna zvanja Svećenici i redovnici

KARAJICA Stipo, fra Stipo – rođen u Baščini 7. travnja 1965. od oca Marka i majke Ljubice rođ. Mandić. Osnovnu školu završio je u Kotor Varošu, gimnaziju u Visokom. U Franjevački red stupio je 15. srpnja 1984. Godine. Student je teologije u Sarajevu.

KARAJICA Zvonko, fra Zvonko – Rođen u Kotor Varošu, 18. rujna 1965. od oca Franje i majke Ljubice rođ. Grgić. Osnovnu školu završio je u Kotor Varošu, gimnaziju u Visokom. U Franjevački red stupio je 15. srpnja 1984. Student je teologije u Sarajevu.

KLJAJIĆ Mato, fra Mato st. – Rođen u Podbrđu 14. rujna 1940. od oca Ante i majke Jele rođ. Petrušić. Osnovnu školu završio je u Zabrđu, gimnaziju u Visokom, filozofsko-teološki studij u Sarajevu. U Franjevački red stupio je 14. srpnja 1960, za svećenika zaređen 2. svibnja 1965. Od 1966. do 1979. Djelovao je kao župni pomoćnik u Wulfatu, a od tada je dušobrižnik za naše radnike u Aachenu.

KOVAČ Andrija, fra Andrija – rođen u Čepku 14. rujna 1950. od oca Marka i majke Ljubice rođ. Pranjić. Osnovnu školu završio je u Kotor Varošu, gimnaziju u Visokom. U Franjevački red stupio je 14. srpnja 1969, a napustio ga kao student teologije.

Nastavak u sljedećem broju...

"SimTechnik": Jubilej u znaku investicija i novih radnih mjesta

P u š t a n j e m u funkciju novog i moderno opremljenog proizvodnog pogona, koji se prostire na površini od 3.500 m², poduzeće "SimTechnik" iz Kotor Varoša s uspjehom dočekuje jubilej - deset godina postojanja.

U ovoj tvornici 235 radnika, uglavnom mladih ljudi, obradu metala vrši na najsuvremenijim i najpreciznijim CNC strojevima dostupnim na tržištu, a šansu za posao veoma brzo dobit će njih još 50, što samo po sebi pokazuje kakve poslovne rezultate ovo poduzeće ostvaruje. "Naš glavni cilj je da postanemo lider u regiji u maloserijskoj proizvodnji te da ostvarimo stabilnu konkurentnost na europskom i svjetskom tržištu. Rad, zalaganje, odricanje, ali i investiranje, po našem mišljenju, recept su za uspjeh", kazali su nam u upravi "SimTechnika".

Inače, većina onoga što se napravi u ovoj tvornici, (oko 95 %) izvozi se na tržište Europske unije, a ovo poduzeće kao svog pouzdanog partnera prepoznali su renomirani brendovi kao što su "Schaeffler", "Fag", "Luk", "Thyssen System engineering", "Danieli", "Bosch", "Roederstec",

"Gammerler", "Strama" i mnogi drugi. Filozofija poduzeća je da ponudi visoku preciznost izrade uz atraktivnu cijenu. Vrhunski zahtjevi su poštovanje termina isporuke, čistoća i preciznost u poslu. Fokusirani su na izradu dijelova, malih - velikih serija i prototipa općestrojogradnje.

Kotor Varoš je jedna od rijetkih općina u BiH koja ima suficit u izvozu zahvaljujući upravo ovom poduzeću, koje je samo u ovoj godini uložilo oko tri milijuna maraka u nabavu suvremene opreme visokog kvaliteta za izradu strojnih dijelova. Međutim, odliv obučenog kadra u inozemstvo, neusklađenost potreba tržišta rada s obrazovnim ustanovama, preveliki porezi na doprinose te mali i loši poticaji za zapošljavanje novih radnika najveći su problemi s kojima se suočavaju u "Sim Techniku".

Država treba stimulirati poslodavce da zapošljavaju nove radnike i proširuju proizvodnju smanjenjem poreznih opterećenja. S druge strane, lokalna zajednica može pomoći ukidanjem raznih taksi na izgradnju novih pogona, poboljšanjem elektro i vodo opskrbe, poboljšanjem putne infrastrukture i slično. Kada su planovi za budućnost u pitanju, cilj poduzeća je da u bliskoj budućnosti kupcima omogući cjelokupan proces proizvodnje, od konstrukcijskog do krajnjeg proizvoda.

www.nezavisne.com

Supružnici Pranjić obilježili dijamantni bračni jubilej

Stipo i Manda Pranjić su 07. listopada 2017. u samostansko-župnoj crkvi Rođenja B.D. Marije u Kloštar Ivaniću, nakon 60 godina braka obnovili zavjete sakramenta ženidbe pred brojnom obitelji i tako još jednom pred Bogom potvrdili svoju ljubav i međusobno poštivanje već dugi niz godina. Ovakva velika obljetnica dirnula je njihove najmilije, sinove, kćeri, sestre, prijatelje, poznanike i susjede koji su im tim povodom uputili iskrene čestitke i organizirali veličanstveno slavlje. Stipo i Manda su se protekle subote po drugi put našli pred oltarom i svojim svećenicima fra Petrom i fra Stipom Karajicom, te domaćim kloštarskim župnikom fra Dragom Brglesom još jednom rekli jedno drugome vječno "da".

Stipo je iz Čepka, rođen 16. ožujka 1932., a Manda, rođena Petrušić je iz Podbrđa, rođena 8. svibnja 1938., vjenčali su se 25. studenoga 1957. u crkvi Rođenja B.D. Marije u Kotor Varošu, pred crkvenim vjenčateljem fra Čedom Čondićem i vjenčanim kumovima Perom i Brankom Grgić. U šezdeset godina braka u kojemu je bilo radosti, ali i muke, puno truda, patnje, rada, neimaštine, "borbe za goli život" i prijedjenih životnih Kalvarija, kako je na kraju misnog slavlja u svom završnom govoru roditeljima, u ime cijele obitelji i okupljenih istaknuo sin Ilija, posebno najteži i najupečatljiviji je za njih progon iz rodnog zavičaja tijekom rata 1992., kada su silom prilika morali s preostalim Hrvatima i vjernicima poći u neizvjesnost, prvo u Veliku kod Požege, a zatim u Kloštar Ivanić, gdje i danas žive u obiteljskoj kući s najmlađim sinom Ilijom i snahom Nadom. Supružnici Pranjić su rodili osmero djece, od kojih su žive i zdrave odgojili šestero; sinove Marka, Antu, Iliju i kćeri Katicu, Ivku i Ružicu, od kojih danas imaju rođenih osmero unučadi i osamnaestero praunučadi.

Nakon mise, slavljenici su zajedništvo nastavili u obiteljskom domu u veselom ozračju okupljenih članova obitelji, rodbine i mnogobrojnih prijatelja i poznanika. Slavljenicima iskrene čestitke na prigodnom slavlju dijamantnog jubileja, te zahvala što su ovim sakramentalnim činom potakli i druge obitelji iz župa kotorvaroške doline, da ovakve ili slične obiteljske čine priređuju ako ne u rodnom kraju, onda barem što bliže njemu, jer obljetnice, pogotovo ovakve se ne slave svaki dan.

S. Karajica

Fra Mišo Sirovina, rođen u Kotor Varošu

Rođen sam u Kotor-Varošu 1980. Djetinjstvo sam proveo u rodnom gradu i svome selu. Zajedno sa svojim roditeljima i dva starija brata živio sam u Podbrđu do konca rujna 1994. Ratne 1993. našu je obitelj obogatila jedna djevojčica: roditelji su konačno dobili kćerkicu a nas tri brata sestru jedinicu. Prvih sedam razreda škole završio sam u Zabrdju. Možda je ovo zanimljiv podatak: kada sam se upisivao u prvi razred prije točno trideset godina, u dva odjeljenja, samo iz našeg sela, bilo nas je petnaestero djece.

Poslijeratne 95., kao i mnogi drugi Kotorvarošani, i moji su završili u Njemačkoj, a ja sam te jeseni na dalje školovanje otišao u sjemenište gdje ću četiri godine kasnije maturirati u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom. Potom sam obukao habit a poslije godine novicijata završio studij na našoj Teologiji, znači Franjevačkoj u Neđarićima. Usljebile su službe župnog vikara po Srednjoj Bosni: od Bugojna preko Busovače do Viteza. Prije preuzimanja upravljanja zajednicom Hrvata katolika ovdje u Nizozemskoj, gdje sam od prošle godine, još sam službovao i u livanjskom kraju u župi Vidoši. Eto u najkraćem: fratar odavde. Od trideset sedam godina života trideset i pet proveo u Bosni.

Koliko župnici ili svećenici zapravo rade s narodom po svojim župama? Jeste li vi osobno zadovoljni angažmanom svećenika u BiH? Koji je vaš stav o tome?

Vrlo zanimljivo ali i jako nezahvalno pitanje. Zanimljivo jer promatranje povijesno-političko-društvenog fenomena Bosne i Hercegovine nužno uključuje, rekao bih čak prije svake druge opservacije, tu, nazovimo je tako, religioznu vizuru. Mi koji sada živimo znamo koliko je spomenuti fenomen u ovom današnjem vremenu kompleksan i zamršen. On je zapravo oduvijek (bio) složen. Eto zbog toga su vaša pitanja nezahvalna.

I vrapci na granama znaju da su u ona najpoganija vremena, a u našoj zemlji je bilo toliko i tako poganih vremena - i to vrapci na granama znaju - pa čovjek nije siguran koja su bila najpoganija, franjevci svećenici igrali važnu, uglavnom ključnu. Bili su vođe naroda i narod im je vjerovao. Da parafraziram jednog nezaboravnog fratra koji se u ratnim devedesetim ponio upravo kao brojni njegovi prethodnici u prijašnjim stoljećima: ljudi su vjerovali da fratar jednom katoliku u ovoj zemlji želi samo najbolje, a da Bog može učiniti još i bolje.

Današnje vrijeme je izazovno vrijeme. Svugdje se čuje da su poljuljane društvene vrijednosti. To vrijedi osobito za zapad. Institucija Crkve, a onda i njezina uloga u društvu i svijetu, je destabilizirana. Autoritet svećenika je umanjen. Ni naše društvo nije imuno na takvu situaciju koju se pogrešno nazivalo 'trendom'.

Naravno da je uzrok krizama koje se tiču univerzalne Crkve, između ostalog, i identitet neangažiranih

svećenika odnosno neadekvatnih pastira. Također Crkva nije dovoljno dobro čitala znakove vremena a onda i nije najbolje odgovorila na ono što ju je snašlo. Moglo se predvidjeti da će i u naš dio pod nebom, prije ili poslije, zapuhati takvi vjetrovi sa zapada. Doduše, rat i poraće donekle su otupili oštrinu tih vjetrova, ali se tragovi vide i osjete.

Promijenila se klima, promijenila se uloga svećenika. I u nas. Ne znam koliko smijem govoriti o angažmanu svećenika u BiH s obzirom da sam prošle godine otišao iz ovog podneblja. Ali svakako neću pogriješiti ako istaknem Isusovim riječima: da među nama ima lažnih pastira kojima je stalo do vune i mlijeka ali ne i do ovaca.

Sada ste u Nizozemskoj, u čemu se ogleda razlika rada, djelovanja u BiH i u Nizozemskoj?

Razlika je, Đurininim riječima, drastična. Bukvalno je tako. Najprije dok sam 'radio' tu u Bosni, bio sam na manjem prostoru. Možda je Bugojno bila prostorno najveća župa. Ali opet se ne radi o prostoru većem od dvadesetak km s jednog do drugog kraja. Ovdje pastoriziram cijelu jednu državu. U tom svom poslu odlazim u Groningen, grad udaljen 250 km sjeverno od Rotterdama, grada u kojem stanujem, odnosno u Terneuzen, grad udaljen 150 km južno od moga prebivališta. Možete sebi predočiti kako izgleda recimo blagoslov obitelji ovamo.

Druga je evidentna razlika mentaliteta. Naime, u nekoj župi u BiH radi se, uglavnom o ljudima istog mentaliteta. Naravno, stoji ona, čini mi se Twainova, misao da je svako generaliziranje pogrešno. Ali radi se o ljudima susjedima i rodbini, znancima i bližnjima. Doduše od toga odudaraju neke župe kao recimo Glamoč u koji se slilo sa svih strana tj. sastavljena je od svakakvih mentaliteta. Zajednicu u Nizozemskoj sačinjavaju ljudi iz svih krajeva Bosne i Hercegovine kao i iz svih krajeva Hrvatske. Ima onih koji su došli ovamo početkom sedamdesetih. Ima ih koji su došli tijekom rata, a ima i onih koji su došli početkom novog

tisućljeća. Usudio bih se reći, posve su različiti mentalitetom.

Najprije ona fizička udaljenost a onda i ova mentalitetska šarolikost koja je zapravo udaljenost duha.

S druge strane crkva odnosno sveta misa, a na latinskom se taj sakrament zove *communio*, jest zapravo jedino sigurno mjesto gdje se ove fizičke i duhovne udaljenosti donekle mogu sresti. Uloga svećenika ovdje jest omogućivanje tog susretanja, da budemo jedno, da budemo zajedno, da budemo unija, da budemo komuna (*communio*). Ta uloga da se bude zajednica je i tu u BiH ali nekako mi se čini da je veća potreba za zajedništvom tamo gdje su očitije razdvojenosti.

Što mislite o rastrošnosti i raskoši nekih župa i svećenika? Kako svećenici mogu živjeti siromaštvo?

Opet jedno pitanje na koje se može odgovoriti posve kritizirajući ali i posve apologetski. I sam ću najprije obrambeno a onda i napadački.

Jedan od najčešćih prigovora svećenstvu jest taj 'materijalne' prirode. Nisam siguran da je ovaj prigovor uvijek objektivan. Naime, itu je sklonost generaliziranju. Štoviše, bez ozbiljnijeg analiziranja, ljudi ponavljaju mantru kako svećenici imaju para. Time se misli da dobro žive i da nemilice troše. No činjenica je da još uvijek ima svećenika koji žive doista skromno. Isto tako činjenica je i to da je jedan od najučinkovitijih načina diskreditiranja svećenika upravo rogooborenja koja se odnose na svećeničku praktičnu percepciju zavjeta siromaštva.

U odgovoru na vaše pitanje čak se neću doticati duhovne razine nego ću ostati na čisto materijalnom području. Imam osjećaj da ono najljepše, pa i ono baš lijepo i bogato što imamo u Bosni, jest ono što se može naći po našim samostanima. A u tim samostanima je onaj inventar što je ostao od fratara koji su sve to cijeloga života predano skupljali i brižljivo sačuvali za sve. Neću uopće detaljnije analizirati što bi bilo da su pojedine pape, biskupi, župnici i svećenici bili 'škrtiji' i nisu gradili bazilike i katedrale, crkve i kapele, ulagali u umjetnike i umjetnine?

Možete opet sami sebi predočiti za koju i kakvu bismo ljepotu

mi danas bili siromašniji? Da su u to vrijeme strogo pridržavalo siromaštva, civilizacija bi bila siromašnija za jednog Michelagela.

S druge strane, nažalost ovi su prigovori često opravdani. Činjenica je da je hijerarhiji crkve najvažnija poslušnost. Propusti se, u tom onda, u onim drugim područjima mogu vrlo često progledati.

Kako svećenici mogu siromaštvo živjeti? Rekao bih isto kao muževi i žene svoju vjernost: posvećenošću i predanošću. Napast je velika. Tim veća tamo gdje postoji bolja prilika da se to ugrozi. I za siromaštvo potrebno je biti karakter(an).

Jeli teško biti vjernik u današnje doba?

Već smo apostrofirali da ovo vrijeme ima zasigurno svoje nove i drugačije izazove. Ali biti vjernik, prije svega mislim na kršćane, sa svime onim što se pod tim podrazumijeva ima jednaku imperativnu snagu kao i prije dvjesto ili prije petsto godina. Taj imperativ isti je onaj koji je stavljen pred prvu Kristovu zajednicu. Praktično to je nasljedovanje Isusa tj. u danom trenutku zapitati se što bi Isus učinio na našem mjestu. Teoretski to je biti suglasan s prvim navještajem da je Raspeti živšto znači da postoji izlaz iz svake situacije. Ova dva imperativa podjednako su zahtjevna u svim

vremenima.

S obzirom da je u našoj vjeri Bog postao čovjekom, mogli bismo preformulirati pitanje u ovo: može li se u današnje vrijeme vjerovati čovjeku? Prijateljstva su virtualna i kratkotrajna, brakovi su raskidivi i često samo pokušaj zajedničkog života. Potreba za samostalnošću je bijeg je od obitelji, bijeg od obveza. Previše kalkuliranja a premalo pouzdanja u providnost. Sve to jest tako, ali isto tako ideali prijateljstva, ljubavi, slobode, nade ili smisla još su intenzivnije motivacije. Dokle god čovjek bude fasciniran Zlom, dotle će vjerovati i u Dobro.

Vjera je uvijek potraga za nemogućim odnosno potraga za svemogućim. Ona je nepomirljivost samo s očitim odgovorima. Danas se zna više o svemiru nego što se znalo prije sto godina. Ali to ne znači da je tajna neotkrivenog svemira manje privlačna.

Što mislite u našoj crkvi BDM Kotor Varoš, o narodu koji je ostao, o mladima, ima li kakve perspektive za njih, općenito za sve?

Kada bih opisivao nešto neizmjereno lijepo, možda bi odgovarajuća usporedba bila: lijep kao kotorvaroška crkva. Ona je, dakle, jedan umjetnički prelijep arhitektonski spomenik. No, ona je također jedan neizbrisivi i neuništivi simbol. Da se poslužim biblijskom slikom, ta je crkva bila svojevrsna Noina arka jer je uspjela preživjeti kataklizmu koja nas je snašla. I sama oštećena, ipak, nije potonula. Sačuvala je život nas katolika ovdje.

Priča koja ide uz povijest naše čudesne crkve demantira sve one koji tvrde da kamenje ne može imati dušu. Je li moguće uopće naći nekoga tko je rodnom odavde a da se nije hvalio kororvaroškom ljepoticom, kako joj svi volimo tepati? Ili ima li itko odavde a da nije plakao i žalio zbog zle sudbe te naše duše u kamenu i betonu? Brojnima sam s ponosom pričao kako gore na katu ima jedna soba koju je arhitekta predvidio djeci za igru. Tada je to možda imala još jedna ili dvije crkve u Europi.

Glede drugog dijela vašeg pitanja, mlad čovjek počinje umirati kada prestane vjerovati u perspektivu. Naravno da bi se moglo prozivati

državu i njezine lidere zašto ne stvaraju atmosferu u kojoj će mladi ljudi moći barem sanjati ako ne i živjeti svoje ambicije. Zavičajnost je dragocjenost a život ambicioznost. Nisu nepomirljive i nespojive ove dvije ljudske težnje. Ne ovisi samo o njima. U našoj zemlji prva je premisa: ovdje žive tri konstitutivna naroda; druga je premisa: politički lideri tih naroda nemaju zajedničke interese; akonkluzija je: tako se ubija perspektiva mladih ljudi.

Što poručujete svojoj rodnoj župi, vjernicima?

Jedan pjesnik kaže da stvarnost postaje stvarnija ako joj dodaš nestvarnog. Ja bih rekao da stvarnost postaje nestvarna ako joj dodaš maštu. Mitsko je prokletstvo biti prognan.

Kolika je zapravo cijena znaju svi oni koji su izgnani, svi oni proganjeni iz svih vremena. A isto tako cijena nade je neprocjenjiva. Čovjek ne može znati što nosi sutra, ali mi se čini itekako smislenim vjerovati u to sutra. Biblija nas konačno pričom o Mojsiju i izlasku iz egipatskog ropstva upućuje na to.

Vjerujem da je svima onima koji dođu tu prelijepo osjetiti bilo rodno kraja, dašak uspomena, šapat sjećanja. Dokle god bude toga, ovaj svijet se ne treba plašiti smaka svijeta. To bilo, taj dašak i taj šapat nisu nigdje drugdje nego jedino tu. Bosna su odškrinuta vrata koja vode svugdje ali su i mogućnost da svratimo u prostor iz kojeg smo izišli, odakle smo otišli. Nakratko. Dulje. Toliko je razloga za to. Ne treba ih napose izdvajati.

Glasnik?

Moram priznati da ne čitam više onako često kao ranije. Ranije sam stvarno rado to činio. No, otkako sam u Nizozemskoj, ne dobivam više brojeve. Upravo za one koji ne žive u svojoj rodnoj župi veliko je blago biti informiran.

Glasnik je jedan od onih mostova koji nas spajaju. Glasnik je most koji nas spaja i sa poviješću jer se tamo mogu naći dijelovi iz naše prošlosti, i sa sadašnjošću jer se može pročitati aktualno, a i sa budućnošću jer se povremeno u njemu najavljuje i piše o planovima. Glasnik je svezremenski most.

Razgovarala Viki

Održani godišnji susreti raseljenih Jajčana u Zagrebu

Franjevci i vjernici župe Sv. Marije Anđeoske u Sesevskoj Sopnici kod Zagreba su ove godine bili domaćini godišnjeg susreta raseljenih vjernika jajačke doline. Pod pokroviteljstvom Skupštine Grada Zagreba u nedjelju, 8. listopada 2017. organizirani su godišnji susreti raseljenih vjernika i prijatelja jajačke doline u Sesevskoj Sopnici kod Zagreba. Svečano euharistijsko slavlje u 11 sati u samostansko-župnoj crkvi predvodio je fra Anto Šimunović, gvardijan samostana sv. Luke i župnik u Jajcu, uz suslavlje sopničkog župnika fra Zdravka Dadića i samostansko-župnog vikara fra Stipe Karajice.

U propovjedi je fra Anto naglasio važnost očuvanja kulturno-povijesnog naslijeđa kako pojedinca tako i naroda u cijelosti, svijesti o porijeklu posebice u teškim povijesnim razdobljima kao što je bio pad Bosne 1463. godine poput biblijskih stradanja. U takva vremena narod bi ojačan vjerom i strpljenjem iznalazio put do slobode, ali danas se susrećemo s drugim nevidljivim izazovima koji su opasnost za nacionalni identitet.

Misa je slavljena za sve stradale, ubijene, nestale i pokojne iz jajačke doline, a misno slavlje je skladnim pjevanjem liturgijskih pjesama uzveličao mješoviti župni zbor pod ravnanjem Petre Rehak. Misnom slavlju i ovogodišnjim susretima raseljenih Jajčana u Zagrebu nazočili su i brojni uglednici i gosti iz društvenog, javnog i političkog života Zagreba, Hrvatske i Jajca, kao i predstavnici drugih zavičajnih udruga Rame, Kotor Varoša, Gruda, Banja Luke, Uskoplja, Prstena i Bosanske Posavine.

Na kraju misnog slavlja okupljenima su se obratili

domaći sopnički župnik fra Zdravko Dadić i ispred organizatora predsjednik Udruge jajačkih Hrvata u Zagrebu Anto Brtan, koji su zahvalili okupljenim jajčanima i nazočnim vjernicima, posebno izaslanstvu pristiglom iz Jajca, na čelu s predsjednikom općinskog Vijeća Ivi Šimunoviću, te ih pri tome podsjetili da ne zaboravljaju veze s rodnim zavičajem i pozvali nakon misnog slavlja na druženje, prigodan domjenak i program u kriptu crkve, koje su za ovu prigodu organizirali vodstvo Jajačke Udruge i prijatelji. Druženje je nastavljeno u veselom raspoloženju, radostan napjev jajačkih pjesama sve do kasnih večernjih sati.

A. Maras

Povezanost Kotor Varoša i Hrvatskog doma Welsa

Danas su u *Hrvatski dom Wels* učlanjene mnoge obitelji podrijetlom iz Kotor Varoša, kako zreli ljudi, koji su u potpunosti odrasli u Kotor-Varošu, tako i njihova djeca, koja su na ovim prostorima stvorila svoje obitelji. Pojedini članovi su jako aktivni u *Domu* od samog osnutka, što je svake hvale vrijedno. Ipak, tek od otvorenja novih prostorija, može se uočiti porast broja članova, kako Kotorvarošana, tako i onih rođenih u drugim mjestima. S povećanom ponudom, poraslo je i zanimanje za *Dom*.

Mnogobrojni poduzetnici, podrijetlom iz Kotor Varoša, odigrali su svojim nesebičnim angažmanom jako važnu ulogu pri generalnom saniranju i izgradnji novih prostorija Doma.

Hrvatski dom Wels se također može pohvaliti i nekolicinom vjernih, dugogodišnjih sponzora, podrijetlom iz Kotor Varoša. Doprinos svih članova, koji godinama vode razne sekcije ili djeluju u *Upravnom odboru*, također je neizmjeran! Svi, koji su se ikad aktivno angažirali oko jedne udruge, znaju da se tu radi o puno, puno posla, puno kritike od strane onih, koji nikad ništa ne čine za dobrobit zajednice, puno osobnih odricanja, ali isto tako i o puno zadovoljstva i lijepog druženja s ljudima sličnih nazora.

Isto tako, nije potrebno naglašavati da se od strane *Uprave Doma* uvijek rado izlazi u susret molbama „kotorvaroškog čovjeka“. Bez obzira o čemu se radilo, *Hrvatski dom Wels* uvijek posluži kao mjesto susreta i druženja. Primjerice, 20.10.2013. predstavljena je knjiga *Hrvati u Kotor Varošu* i organiziran zajednički ručak za preko stotinu osoba, iako se *Dom* u to vrijeme još uvijek nalazio u „gruboj izgradnji“.

Nogometaši „Kotorvarošani“, koji preko petnaest godina igraju nogomet nedjeljom popodne u Gunskirchenu kod Welsa, u *Domu* su u nekoliko navrata obilježili kraj svoje sezone igranja. Nekoliko puta su to učinili zajedničkim grilanjem, a nekoliko i velikom Božićnom večerom, na koju su pozvali svoje obitelji i

prijatelje, tako da je broj gosta svaki put bio veći od dvije stotine. Takve „večere“ su, uz dobru hranu i veselu glazbu, znale potrajati i do jutarnjih sati.

U subotu, 8. 7. 2017., održan je mali nogometni turnir, na kojem su igrali gosti iz Rijeke i Zagreba i domaćini. Nogometaši „Kotorvarošani“ su taj turnir okrunili obilnom večerom i zabavnim druženjem u *Domu* uz pjesmu do jutarnjih sati.

Uz mnoštvo drugih članova *Doma*, mnogi Kotorvarošani pokazali da imaju veliko srce kad se radi o potrebama ljudi, koje zadesi nevolja, kao što je to bio slučaj u proljeće 2014. godine, kad su nezapamćene poplave strašno pogodile pojedine krajeve u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Od 19. do 22. 5. u *Domu* se prikupilo preko 25 tona humanitarnih sredstava za žrtve poplava. Sva ta sredstva su se morala prekontrolirati, razvrstati, zapakirati, ... Za Kotor-Varoš su otpremljena tri minibus (s otprilike šest tona tovara), a za Orašje jedan šleper kamion (s otprilike osam i pol tona tovara) i jedan kamion s prikolicom (s otprilike jedanaest i pol tona tovara). Humanitarna pomoć se u Kotor-Varošu predala u *Župni ured, Crveni Križ i Merhamet*.

Ove godine je po prvi put u prostorijama *Doma* organizirano zajedničko ukrašavanje Uskrsnih jaja voskom. Održan je petosatni tečaj

jednog popodneva, a glavni organizatori potrebnog materijala i pribora, kao i glavne „učiteljice“, bili su rodnom iz Kotor-Varoša. Odaziv je bio toliko dobar, da su sudionici već odlučili ponoviti workshop i slijedeće godine. Posebno valja istaknuti i humanitarnu svijest, koju mnogi Kotorvarošani pokazuju pri svakoj humanitarnoj akciji. U *Hrvatskom domu Wels* već preko deset godina postoji mala skupina ljudi istomišljenika (20-ak osoba), koja se naziva *Prijatelji malenih*, i gdje nije bitno, tko odakle potječe – bitan je zajednički cilj! *Prijatelji malenih* organizirano djeluju u humanitarne svrhe. „Udruga“ povremeno održava

sastanke, na kojima se definiraju ciljevi, kao npr. kad i kako će se organizirati prodavanje kolača ispred crkve, kad i kako će se organizirati pakiranje i prodavanje keksa pred Božić, kad i kako će se organizirati neka humanitarna zabava ili humanitarni koncert i slično. Na sastancima se također odluči i u koje svrhe će prikupljeni novac biti utrošen. Iako novčani prilozima nisu veliki, *Prijatelji malenih* vjeruju, kako ipak dobro dođu zaista potrebitim ljudima. U većini slučajeva novčani prilozima se pošalju bolesnim ili starim i napuštenim osobama, koje pošalju konkretan zahtjev za pomoć ili u čije ime netko zatraži pomoć. Gospodin Zlatko

Marković – Zlaja i njegova supruga Mirjana (inače jako aktivni članovi i *Doma i Prijatelja malenih*), na primjer, svake godine pred Božić određeni novčani prilozima odnesu u Kotor-Varoš i osobno ga uruče u obliku materijalne pomoći najpotrebitijim starim i napuštenim osobama.

Kao što smo vidjeli u gore navedenim primjerima, puno je tih „veza“ i „vezica“ – vidljivih i nevidljivih – između Kotor-Varoša i *Hrvatskog doma Wels*. Iako se velika većina rođenih kotorvarošana doselila u Wels i okolna mjesta zbog nesretnog rata u domovini, *Hrvatski dom Wels* je od početka predstavljao onaj „mali komadić domovine u tuđem svijetu“. Htjeli mi to sebi priznati ili ne, u *Domu* su mnogi pronašli svoj „drugi dom“. Uz sve druge ljude, koji posjećuju *Dom*, bez obzira na njihovo mjesto rođenja, formirana je tijekom posljednjih dvadeset i pet godina jedna nova, mala „društvena cjelina“. Ako se uzme u obzir, da su „u *Domu*“ odgojene cijele nove generacije i da se sva ta „nova djeca“ i njihovi roditelji danas poznaju, poštuju i drže zahvaljujući upravo tom istom *Domu*, onda se mora priznati da je *Hrvatski dom Wels* mnoge stvari činio i čini ispravno.

Anita Budimir-Kljajić

Vrijedni Orovčani

Jedna grupa vrijednih Orovčana provela je jedan vikend radno u Orahovi. Došli su urediti svoje groblje, pokositi i očistiti. Osim što su proveli radno uživali su u svom rodnom selu družeći se.

Nakon svete mise u Kotor Varošu krenuli su put Zagreba. Momci koji su sudjelovali u radu su Marijan Miskic, Mato Bilanovic, Miroslav Kalauz, Ilija Antunovic, Ilija Bilanovic i Anto Ivanović. Napominjemo da je na filijalnoj crkvi sv. Ive u Orahovi zamijenjena sva vanjska stolarija (ulazna vrata i prozori) zahvaljujući samim Orovčanima koji su skupili novce, a namjeravaju u suradnji s nama nastaviti daljne radove na crkvi. Inače oni često dođu u svoje selo i mogu biti jedan od primjera kako se voli i pazi crkva, groblje i samo selo.

Viki

Banjalučki trapisti (30)

Navršilo se 140 godina od dolaska prvih trapista u Delibašino Selo kod Banjaluke i 100 godina od smrti osnivača samostana Marija Zvijezda oca Franza Pfannera. Ove godišnjice povod su da se opet progovori o njima i njihovim velikim zaslugama za sveukupni razvoj Banjaluke i njenog kraja. Nažalost, riječ je o zaslugama koje su proteklih desetljeća premalo vrednovane i zaboravljene

Otac Anto Artner

Nakon smrti četvrtog opata Marije Zvijezde, dom Fulgencija Oraića, redovnička zajednica je ostala bez poglavara. Novim superiorom samostana imenovan je 1977. godine o. Anto Artner. U svojoj knjizi "Banjaluko, pamti" Zoran Simić-Simara piše: "Tražićemo mi još dobrog oca Antu!" Tko je bio taj dobri o. Anto? Rođen je 1. veljače (februara) 1940. godine u Žiškovcu kod Čakovca. Na krštenju je dobio ime Ignac. Godine 1930. došao je u sirotište sv. Bernarda. U juvenat je primljen 1933. godine. U trapistički novicijat ušao je 1937. godine, a vječne zavjete položio je 1943. godine. Za svećenika je zaređen 1945. godine. U komunističkim zatvorima, kao politički osuđenik, bio je od 1946. do 1952. godine. Nakon toga odslužio je vojsku. Školovanje je u potpunosti završio u Mariji Zvijezdi. Govorio je tečno njemački, francuski i latinski. Znao je napamet svih 150 psalama na latinskom! U samostanu je također studirao medicinu i bio je obučan za "apotekarskog pomoćnika". Ovo znanje trajno je nadopunjavao prateći stručnu literaturu.

Opstanak Marije Zvijezde

Iskazao je izuzetnu hrabrost tijekom 1945. i 1946. godine boreći se za opstanak Marije Zvijezde. Svoj samostan cijeloga života nije napuštao, izuzev u dva slučaja: kad je bio nasilno odveden ili kad je morao otići na liječenje. Volio je

"Bosnu ponosnu" i radovao se svakom napretku njenih ljudi. Njegova dobrota bila je opće poznata. Spomenut ću samo neke primjere kao ilustraciju. Godine 1961. jedan dječak iz blizine samostana želi poći u zagrebačko sjemenište i u tamošnjoj klasičnoj gimnaziji nastaviti školovanje za svećeničko zvanje. Dolazio je iz brojne obitelji i njegovu ocu Ivanu nije bilo nimalo jednostavno sina spremiti za školovanje u Zagrebu. Tada o. Anto prodaje svoj moped, koji je dobio iz inozemstva na poklon i pomaže ocu "opremiti" sina. Dječak u kojega je investirao danas je mitropolit nadbiskup vrhbosanski Vinko kard. Puljić. O. Anto nastavio je dalje na biciklu. Godinama, i prije nego je imenovan župnikom, obilazio je bolesne i starije ljude u Priječanima, Česmi, Mađiru, Slatini, Dervišima, Budžaku... Zvali su ga "naš doktor". Liječnik duše i tijela! U svojoj torbi nosio je lijekove, šprice za injekcije, svete sličice, bombone... Tko god nije imao zdravstveno osiguranje, dolazio je o. Anti. Ako je lijek bio skup ili ga je trebalo nabaviti iz inozemstva, opet se išlo o. Anti. On nikoga nije pitao ni tko je, ni što je. Tražio je načina da pomogne i nalazio je. Ako je trebalo izvaditi zub, tu je bio o. Anto. (I autor ovih redaka imao je u djetinjstvu prigodu osjetiti "lakoću ruke" o. Ante, primajući injekcije penicilina u sakristiji! Nakon što bi "preživio iglu", ponosno mu je ministrirao!) Kasnije se o. Anto modernizirao. Položio je vozački ispit i kupio polovnog "fiću". Na zadnjem sjedištu je uvijek imao nekoliko litara vode jer je dotrajali fiću često "prokuhavao". Alat (grablje, vile, kose, motike) bio je složen u

fići, jer o. Anto nije čekao da posao nađe njega. Išao mu je u susret. Sa svojim "oblatima" popravljao je sedamdesetih godina prilazne putove grobljima, kapelice, kopao kukuruz, skupljao sijeno, spremao ogrjev za zimu, uređivao biblioteku, čistio crkvu... Uvijek prvi!

Rekonstrukcija orgulja

"Ne ubacujem u četvrtu brzinu. Dovoljno je brz i u prve tri", govorio je. Kad je samostan kasnije nabavio novog "fiću", o. Anto je odustao od vožnje i prepustio volan mlađima. Novi "fićo" je bio previše živahan za njegov ukus. Vijest koja ga je posebno obradovala bila je sljedeća: "Naš generalni opat dom Ambrozije Southey dostavio nam je službeni dopis, datiran iz Rima dne 21. studenoga (novembra) 1977. godine da se samostan trapista u Kloštru Ivaniću prenosi natrag u svoje prijašnje mjesto, u Mariju Zvijezdu, u biskupiji banjalučkoj. Time se restaurira Marija Zvijezda kao sjedište opatije, sa svim ostalim pravima koja joj time pripadaju." Sada je opet sve bilo na svom mjestu! Za vrijeme superiorata o. Ante orgulje su ponovno restaurirane, opatska stolica je obnovljena, kripta je preuređena za "zimsku crkvu", sagrađen je novi "mini-samostan", križ iz vrta prenesen u svetište crkve... Neumorno je radio na sređivanju samostanske biblioteke. Želio je knjižno blago samostana ponuditi otvaranjem "javne biblioteke". Napisao je brojne dopise i uputio ih kulturnim institucijama moleći za podršku ovog projekta. Nažalost, naišao je na "tvrde uši" i ovu ideju nije uspio ostvariti. Suočio se s još jednim potresom 1981, kada je crkva ponovno bila oštećena. Uskoro ju je uspio obnoviti. Suradivao je s brojnim znanstvenim i kulturnim radnicima iz različitih banjalučkih institucija, ali i šire. Nije žalio vremena ni truda uvijek iznova tumačiti bogatu povijest svoga reda i samostana. S osobitom ljubavlju tumačio je osobu i djelo o. Franje, kako je zvao utemeljitelja samostana. Njemu je u dvorištu crkve podigao spomen-bistu.

Bolest i smrt

Svoju malu zajednicu okupljao je na svakodnevne molitve i bogoslužja. Nikada nije kasnio u izvršavanju dnevnog reda. Osobito mlađim članovima nastojao je usaditi ljubav prema trapističkom redu. Osamdesetih godina počeo je poboljšivati, ali više godina uspješno se nosio s bolešću. Kako je bolest napredovala, on odlučuje odreći se zahtjevne župničke dužnosti i 16. veljače (februara) 1988. godine predaju župu svome dotadašnjem kapelanu o. Antunu Tončiju Goričancu. Samostanom je o. Anto upravljao sve do ožujka (marta) 1991. godine i tada predaje dužnost novoimenovanom superioru o. Nivardu Volkmeru. On se tada povlači u tišinu svoje samostanske sobe. Godine 1993. odlazi na liječenje u Hrvatsku, a nakon toga u austrijski samostan Engelszell. Tu umire 24. studenoga (novembra) 1995. godine i pokopan je na samostanskom groblju. Posljednja želja bila mu je počivati u njegovoj Mariji Zvijezdi, koju je toliko volio. Nažalost, do danas mu nije ispunjena! A trebalo bi...! Zaslužio je to dobri o. Anto! O. Nivard Volkmer, r. u studenom 1919. u Bos. Aleksandrovcu, član Marije Zvijezde sve do odlaska braće njemačkog podrijetla, došao je za poglavara iz austrijskog samostana Engelszell. Velikom ljubavlju vodio je samostan u

teškim godinama posljednjeg rata u BiH. Obnašao je i dužnost župnika. Njega je 14. veljače (februara) 2002. naslijedio na dužnosti superiora br. Philippe Vanneste, redovnik francuskog samostana Mont-des-Cats. O. Nivard vratio se u svoj samostan u Austriji.

Oci Zvonko i Tomislav Topić

No, već sljedeće godine o Mariji Zvijezdi vodi brigu dom Franciscus de Place, apostolski upravitelj. Broj redovnika, nažalost, s godinama je padao. Stariji su umrli. Od nekada najvećeg trapističkog samostana na svijetu postao je najmanji. Danas u samostanu žive dvojica braće po krvi i redovništvu: o. Zvonko i o. Tomislav Topić.

Na njima je težak zadatak: sačuvati i obnoviti Mariju Zvijezdu. Što reći na kraju ovog feljtona. Najprije da je na ovim stranicama ispisan tek djelić bogate 140. godišnje povijesti trapističke opatije Marija Zvijezda u Banjaluci. Uistinu, tek djelić! Ostaje na kraju pitanje: Zašto se posljednjih desetljeća ovako uništavalo trapiste? Je li bio problem u tome što su u njemu tijekom Drugog svjetskog rata bili brojni redovnici njemačkog podrijetla. Očito nije! Njihovim odlaskom počeo je pravi progon preostalih trapista slavenskog podrijetla i otimanje njihove imovine. Koliko god istraživali razloge ovakve njihove sudbine, vratit ćemo se uvijek na isto. Komunisti su željeli na svaki način uništiti jedan samostan katoličkih redovnika u ovom dijelu svijeta! I to je u stvari sva istina! A, samostani su svjetionici...! Zasluge otaca trapista, nažalost, ni propašću komunizma nisu prepoznate, niti dovoljno vrednovane. Rekao bih, namjerno su prešućene! I tako je do danas! Nepravda je počinjena i mnogi kadrovi "filma" ne mogu se vratiti unazad. Nešto se ipak može i treba. Jer, njihova imovina i dalje je nacionalizirana. Biblioteka i vrijedna arhivska građa propadaju zbog nedostatka adekvatnog prostora. Teškom mukom održavaju ono što im je preostalo, napose crkvu. Osim toga, nije neumjesno postaviti pitanje: "Kako je moguće da u Banjaluci nema niti jedne ulice koja bi nosila naziv Trapistička, Artnera Oca Pfantera, Oca...?" Banjaluko, pamti!

Oci trapisti hvala vam i oprostite! (Kraj)

Imena i imendani

Lazar je biblijsko ime složeno od dviju hebrejskih riječi: El - Bog ihazar - pomogao.; prevedeno: Bog je pomogao -. U grčkom je dobilo oblik Eleazar. U nas se pojavljuje i u izvedenim oblicima: Lazo, Laco, Lacika, Lasko, Zaro, Zarko; u ženskom rodu Lazara, Laka, Lazica, Zara, Zarka.

Lazara iz Betanije nekoliko puta spominje Ivanovo Evanđelje. Bio je brat Marije i Marte i vrlo dobar Isusov prijatelj. Evanđelje iscrpno pripovijeda o tome prijateljstvu i o Isusovu navraćanju u tu obitelj (Iv, 11). Kad je Lazar umro, Isus ga, navodi Evanđelje, nakon što je četiridana ležao u grobu, uskrsava. To Isusovo čudesno djelo podijelilo je njegove slušatelje: jedni u nj' povjerovali, drugi to dojavili farizejima, koji otada odlučiše smaknuti Isusa, a i Lazara. O Lazarovu daljnjem životu nema pouzdanih podataka. Legenda iz 11/12. stoljeća pripovijeda da je zajedno sa sestrama Martom i Marijom dospio u Francusku (Provence) i zatim postao biskup u Marseillu. U Betaniji se od 4. stoljeća pokazuje njegov grob i crkva na tom mjestu.

U kalendaru mu je spomenan 17. prosinca. Evanđelist Luka spominje drugu osobu istog imena, i to u Isusovoj prispodobi osiromašenom i punom rana Lazaru i bogatašu (Lk 16, 19-31). S tim Lazarom u vezi nastalo je nekoliko poznatih izraza: lazaret (ustanova u koju se smještaju bolesnici od zaraznih bolesti, primjerice gubavci; odnosno vojnička, "poljska" bolnica koja se smješta u blizini bojišta). Izraz lazaret dolazi od francuskog samostana Saint Lazare (nedaleko je od Pariza) i znači člana toga Reda. Izraz "lazar" u svagdanjem govoru znači siromah, bijednik, bogalj, prosjak, šepavac.

Lea je ženski oblik imena Leon. Izvorno je to latinska riječ leo (genitiv: leonis) - lav, lea - lavica. I Lea i Leo(n) mogu biti i kratice od imena Leonard(a), Leonida, Leopold(ina). U kalendaru se navodi sveta Lea, plemenita žena iz Rima, udovica i pokornica. Umrla je godine 384., a spomenan joj je 22. ožujka. Inačice vidi pod Leo(n). U starozavjetnom dijelu Biblije opisuju se rođene sestre

Lea i Rahela. (Prema hebrejskom korijenu Lea znači vrsta antilope, a također i divlja krava ili zmija; Rahela izvorno znači ovca.) Izvedenice imena Rahela jesu Rahelka, Elica, Hela, Ela. Događaji s Leom i Rahelom vrlo su neobični. Vode nas u vrlo daleku prošlost. Spominju se u Knjizi postanka, prvoj starozavjetnoj knjizi. Kćeri su Labana koji je bio dopustio Abrahamovom poslaniku da odvede njegovu sestru Rebeku za ženu Izaku. (Ta je Rebeka u kalendaru 30. kolovoza, u liturgiji se ne slavi kao svetica. Inačice su imena Beka, Bekica, Reba i druge.) Mlađa od dviju sestara, Rahela, nadvisivala je svoju stariju sestru ljepotom i vedrinom. O Lei se kaže da je bila slabovidna. - Ove Lee nema među kalendarskim svecima, no neki kalendari donose Rahelin spomenan 11. srpnja.

Leo. Imenu je osnova latinska riječ leo (genitiv leonis), lav. Pojavljuje se u izvornu obliku: Leo, Leon, Leonije; Leona, Leonija, Leonka, Leonila, Leonina, Leonita i prijevodi: Lav, Lavko; Lavica, Lavka. U kalendaru je 20. veljače sveti Leon Čudotvorac. Potječe iz Ravenne, a bio je biskup u Cataniji na Siciliji. Za života je postao glasovit zbog svetosti i čudotvornosti. Umro je godine 785. Štuje se na Istoku. - Sveti Leo III. papa štuje se u kalendaru 12. lipnja. Za papu je izabran godine 795., umro je 816. Sveti Leo Veliki, papa, crkveni naučitelj, u kalendaru je 10. studenoga. Godine 440. nasljeđuje papu Siksta. Bio je izvanredan propovjednik, teološki pisac, borac protiv krivovjerna i odlučni zastupnik primata Rimske crkve. Dvaput je spasio Rim od barbara: od Huna koje je vodio Atila i od Vandala koje je vodio Genezerih. Smatra se jednim od najvećih papa starog doba. Umro je godine 461. Zaštitnik je grada Rima i glazbenika. - Sveti Leo IX. papa, u kalendaru je 19. travnja. Smatra se najznačajnijim papom (Nijemcem) srednjega vijeka. Uvelike se suprotstavljao simoniji, laičkoj investituri i krivovjernim učenjima. Reformirao je mnoge samostane. Udario temelje kardinalskom kolegiju. Održao je dvanaest sinoda.

Leonard. Složeno ime Leonard(o), Leonarda, sastavljaju latinska riječ leo (lav) i 72starovisokonjemačka hart (jak, hrabar, drzak). Inačice su Leonardo, Leco, Nardo; Leca, Nardica, Nardina i druge. - Sveti je Leonard u kalendaru 6. studenoga. Živio je 6. stoljeću kao pustinjaš kod Limogesa u Francuskoj. Malo je o njemu povijesnih, a više legendarnih podataka. Časti se u europskim zemljama (u Bavarskoj, Austriji i u Sloveniji) kao zaštitnik zarobljenika. Stoga se i slika s raskidanim lancima, a ponegdje su crkve njemu posvećene izvana opasane golemim lancima. Poljodjelicima je Leonard zaštitnik blaga (osobito konja) i čuvar od nevremena. S timu vezi nastali su u spomenutim krajevima i mnogi običaji. Još je jedan sveti Leonard 26. studenoga. Rođen je 1676. U Rimu je studirao filozofiju, teologiju i medicinu. Stupio u Franjevački red i postao svećenik. Četrdeset godina bio je neutvrđeni pučki misionar te nazvan "apostolom Italije". Osobito je širio pobožnost križnog puta i štovanje Bogorodice. Umro je godine 1751. u Rimu.

Leopold je latinizirani oblik njemačkog imena Luitpold (Luitbald), sastavljenog od staro visoko njemačkih riječi liuti (narod) i bald (smion, odvažan). Izvedenice su Polda, Poldo, Poldika i Leopolda, Lelka, Luta, Polka, Poldica, Leopoldina. U kalendaru je 12. svibnja sveti Leopold Bogdan Mandić. Rođen je 12. svibnja 1866. u Herceg-Novom. U Bassanu je stupio u Kapucinski red godine 1884., a za svećenika je zaređen u Veneciji 1890. Poglavarari su mu povjerali službu ispovjednika u venecijskoj pokrajini, u početku na različitim mjestima, a zatim u Padovi, u kapucinskom samostanu Svetoga Križa. Čitav je život proveo u ispovjedaonici pomirujući i savjetujući brojne vjernike-pokornike koji su dolazili odasvud. Umro je u Padovi 30. srpnja 1942. Papa Pavao VI. proglasio ga je blaženim 2. svibnja 1976., a Ivan Pavao II. svetim 16. listopada 1983. U kalendaru je i sveti Leopold Markgorf austrijski. Rođen je 1075. Važna osoba u austrijskoj povijesti. Umro je u lovu 1136. Spomenan mu je 15. studenoga.

Vi pitate, fra Juro odgovara

OJAČAJTE KRALJEŽNICU

PITANJE

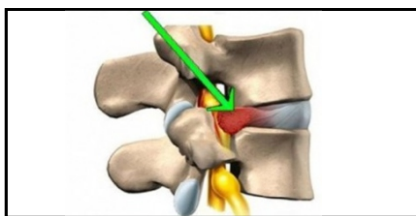
Već dugo imam problema s kralježnicom. Dobivala sam injekcije i mnoge lijekove, ali mi više ne pomažu. Liječnik mi je rekao da su injekcije i lijekovi za mene štetni. Ima li ljekovitih biljnih pripravaka koji bi mi pomogli?

ODGOVOR

Kralježnica je pravi stup koji nas nosi kroz život, izdržava sav naš teret. Kad stojimo, opterećenje na kralježnicu je 100 kg, a u sagnutom položaju čak 220 kg. To je prava građevina od 33 kralješka, s više od 350 mišića i 600 tetiva; pokretni koštani stup. Ona nam pomaže da skočimo, okreće nas, drži nas u ravnoteži i naš je prigušivač udara. Ipak nam često stvara teškoće, kad patimo od jakih bolova. Svaki treći stanovnik svijeta ima teškoća s kralježnicom. Samo je u Njemačkoj zbog problema s kralježnicom izostanak s posla 71 milijun radnih dana godišnje. Zbog bolova u leđima u Hrvatskoj svake godine pola milijuna stanovnika (499.345 u 2008.) posjeti liječnika opće medicine. Mnogi mi često pišu i pitaju: zašto me bole leđa? Možemo li ojačati svoju kralježnicu? Što pomaže kad križa jako bole? Svima odgovaram sljedeće.

Treba se više kretati. Bolovi u leđima i problemi s kralježnicom bolest je današnjice. Najveći su problem premalo kretanja, previše sjedenja te sati i dani provedeni u automobilu. Sve to ima katastrofalne posljedice za našu kralježnicu. Mišići koji drže i nose kralježnicu postupno zakržljaju. Polukružne hrskavice između kralježaka se smežuraju i postanu slabe. Nažalost, manjak kretanja postoji već i u male djece. Ni nekoliko stotina metara više se ne ide pješice, nego automobilom. Prema najnovijim

ispitivanjima, današnja djeca prosječno se kreću samo 60 minuta na dan, tj. sedam sati tjedno, a sjede za računalom i pred televizorom šest puta više, oko 40 sati tjedno. Posljedica toga je da čak 60% školaraca ima problema s pravilnim držanjem, ali i s kralježnicom te bolovima u leđima. Možda niste znali, ali psihički stres je glavni uzrok bolova u leđima, ramenima i zatiljku! Samo 15% svih bolova u leđima posljedica su tjelesnoga stanja. Imamo li problema i briga, sve se to odražava na kralježnicu. Zato moramo učiniti sve kako bismo bili što opušteniji i bez velikih briga.

Koji je sport dobar za kralježnicu? Oko 80 posto kroničnih bolova u leđima nastaje zbog oslabljenih i nedostatno treniranih leđnih mišića. Onaj tko puno trenira ima dobre i jake leđne mišiće, ali ujedno ukloni višak nepotrebnih kilograma koji su veliko opterećenje za kralježnicu. Među najboljim laganim sportovima za kralježnicu jest plivanje, ponajprije leđno, kao i razni plesovi. Tenis i golf relativno opterećuju kralježnicu.

Hodajte uspravno. Šećući gradom, promatram ljude kako hodaju i zapažam da većina njih ide pognuto. To je veliko opterećenje za kralježnicu. Kad hodate, držite se uspravno. Svaki dan barem pola sata šetajte i vježbajte uspravno hodanje.

Vježbe za jačanje leđnih mišića i kralježnice. Onima s oslabljenim leđnim mišićima, a time i problemima s kralježnicom, preporučujem mnogo svakodnevnoga hodanja, neki lagani sport, ali i posebne vježbe za jačanje leđnih mišića. Vrlo su jednostavne i svatko ih može obavljati ujutro nakon ustajanja i navečer prije spavanja. Traju kratko, a uspjeh je nevjerojatan – nakon dva mjeseca leđni mišići toliko ojačaju da su bolovi znatno manji ili čak potpuno nestanu. Vježbe

možete izvoditi na podu ili u postelji.

1. Ležite na leđa, potpuno se ispružite, povucite noge tako da stopala budu blizu stražnjice, ruke, glava i pleća ostanu na podu; podignite uvis stražnjicu i leđa što možete više i ostanite u tom položaju 20 sekundi. Ispružite noge i protresite dobro nogama i rukama. Ponovite vježbu, ponovno protresite rukama i nogama te opet ponovite vježbu. Ponavljajte to svaki dan obvezno ujutro i navečer 3-5 puta, a ako imate priliku, i tijekom dana.

2. Ležite na leđa, potpuno se ispružite, ispružene ruke ostanu stalno na podu, okrenite donji dio tijela sa stražnjicom što možete više u jednom smjeru, a gornji dio tijela s glavom u drugom smjeru.

Ostanite tako nekoliko sekundi. Ponovite to 20 puta. Malo se odmorite i ponovite opet vježbu 20 puta. Učinite to nekoliko puta ujutro i navečer, po mogućnosti i tijekom dana. Vježbu možete raditi i u stojećem položaju.

Što učiniti ako bole leđa? Mnogi pokušavaju izbjeći bolove u leđima tako da ništa ne rade. To je pogrešno. Pasivnost i ležanje u postelji redovito pojačavaju subjektivni osjećaj bolesti. Upravo se tada može dogoditi da se pojave još jači bolovi i nepokretnost. Pokušajte se što više kretati, šetati, plivati... Spas je u kretanju, a ne u postelji i pasivnosti! Preporučujem i sljedeće biljne pripravke.

Kupka od ružmarina. Kod bolova u leđima vrlo je korisno napraviti kupku od ružmarina (*Rosmarinus officinalis*) ili majčine dušice (*Thymus serpyllum*). U dvije litre vrelе vode stavite pregršt ružmarina, ostavite 15-20 minuta poklopljeno, procijedite i ulijte u kadu s vodom temperature 39 °C (srčani bolesnici ne smiju u vruću vodu). Ostanite 20 minuta u vodi, lagano se obrišite, namažite uljem od gospine trave i odležite u postelji najmanje dva sata. Ujutro leđa namažite iscjedinom brđanke (*Arnica montana*). Činite to svaku večer dok bolovi ne prestanu. Možete i stavljati obloge od tinkture brđanke razrijeđene vodom u omjeru 1:6.

Ulje od cimetoanca (*Cinnamomumcamphora*). Kod bolova u leđima korisno je navečer namazati leđa uljem od ljekovitog drveta cimetoanca. Ulje nabavite u ljekarni pod nazivom *Oleumcamphoratum* i nanosite prema priloženoj uputi.

Iscjedina plodova divljega kestena (*Aesculushippocastanum*). Sameljite 40 komada divljega kestena, prelijte ga litrom rakije od najmanje 43% alkohola, ostavite 40 dana, svaki dan dobro protresite. Nakon 40 dana procijedite, stavite u tamnu bocu i dodajte 10 tableta aspirina ili andola od 300 miligrama koje treba usitniti, stući ili samljeti. Bolna se mjesta izmasiraju, može u svako doba dana, a najbolje je prije spavanja. Prije upotrebe tinkturu treba dobro protresti. Činite to sve dok bolovi ne prestanu.

Čaj od stolisnika (*Achilleamillefolium*). Mažete li bolna mjesta na leđima iscjedinom plodova divljega kestena, djelotvorno je uz to piti jači čaj od stolisnika. U šalicu vrele vode stavite vrhom punu veliku žlicu stolisnika, ostavite poklopljeno 15 minuta, procijedite te pijte toplo i na gutljaje. Na dan popijte tri šalice čaja, ujutro prije doručka, tijekom dana i prije spavanja tijekom šest tjedana. Nakon tjedan dana stanke kura se prema potrebi može ponoviti.

Prehrana. Važna je prehrana koja jača kosti, s mnogo kalcija te drugih minerala i vitamina. Za kralježnicu je osobito važno da dojenče najmanje šest mjeseci sisa isključivo majčino mlijeko, a poslije da uzima mnogo mlijeka i mliječnih proizvoda. Preporučujem kozje mlijeko. Jednako je važno jesti mnogo svježega voća i povrća, posebno artičoku, kupus, češnjak, krastavac, jagodu, jabuku, limun, grejp, ribiz, grožđe i poriluk.

UPALA MIŠIĆA

PITANJE

Često imam upalu mišića. Koje mi biljne pripravke preporučujete kod upale i reume mišića?

ODGOVOR

Mišići su elastična vlakna, složena u snopove. Služe pokretima tijela i pravilnu provođenju sadržaja šupljih organa kao što su krvotok, žile, odvodni kanali i crijeva. Naziva se pregibač (savijač ili fleksor) ako se savija, a ispružač (rastezač, ekstenzor) ako se rasteže. Glatki mišići (stijenka želuca, crijeva, krvnih žila) ne mogu se regulirati voljom. Poprečno-prugasti mišići tvore meso koje čovjeku daje izgled. Na svakoj je ljudskoj ruci po 35 mišića: iznutra na ruci su dvoglavi mišići (biceps), a izvana trostruki (triceps). Kad se troglavi savija, dvoglavi se rasteže i obrnuto. Mišićni sustav služi za opuštanje i napinjanje tijela, a obuhvaća 327 parnih i dva neparne skeletna mišića na kosturu te 47 parnih i dva neparne mišića unutrašnjih organa i osjetila. Kod upale mišića (miozitis), upale mišićja (polimiozitis) i bolova (reume) u mišićima preporučujem sljedeće biljne pripravke.

Žuta gorušica (*Sinapishirta*). Pola sata prije spavanja napravite kupku za noge. U posudu ulijte vruću vodu temperature 35 °C, dodajte 2-3 velike žlice praha od mljevenoga sjemena žute gorušice, dobro promiješajte i stavite u nju noge. U kupki držite noge 20 minuta i bez brisanja navucite tople čarape.

U slučaju visokoga krvnog tlaka, voda mora biti do polovine nožnih listova, a kod povišenog samo do gležnja. Time se jačaju mišići i sprječava njihova upala. Činiti to tri tjedna svaku večer, slijedi tjedan stanke i po potrebi kura se ponovi. U kupku ne smiju ići osobe s grčevima u venama, bolesnim venama i čirevima.

Čajna mješavina BI. Stavite dvije velike žlice gusje trave (*Potentillaanserina*) i veliku žlicu mljevenoga sjemena crnjike (*Nigellasativa*) u pola litre mlijeka, kuhajte pet minuta na laganoj vatri, ostavite 10 minuta poklopljeno i popijte za doručak. Jednaku količinu pripremite i popijte tijekom večere. Kura traje

tjedan dana. Istodobno prije spavanja izmasirajte bolna mjesta mišića i stavite na njih obloge od meda. Ujutro obloge skinite i operite toplom mješavinom vode i jabučnoga octa u omjeru 1:1. Kura je izvanredna kod upala i grčeva mišića.

Čaj od gusje trave (*Potentillaanserina*). U šalicu vrele vode stavite dvije male žlice gusje trave, ostavite 10 minuta poklopljeno, procijedite te popijte toplo i na gutljaje. Ujutro natašte, 15 minuta prije doručka, i navečer prije večere popijte po šalicu čaja. Kura traje tri tjedna. Nakon toga se uzima neki drugi od navedenih pripravaka.

Chamomilla D4-D6. Taj homeopatski pripravak sastoji se od ljekovitih tvari kamilice (*Chamomillarecutita*). Pomaže kod mišićnih upala i pogotovo reumatizma mišića.

Homeopatska otopina Abiesnigra (Potenz D6). Možete je naći u većim ljekarnama, a dobiva se iz smole kanadske čuge (*TsugaCanadensis*). Triput na dan uzmite po 10 kapi s malo vode. Djeluje kod kronične upale mišića, uloga, reume i nadražaja živaca.

Tamjan (*Boswelliaspp.*). U SAD-u i Kanadi liječenje upale mišića, kostiju i mnogih drugi bolesti tamjanom vrlo je poznato i cijenjeno. Liječnik dr. Donagh u Kansas Cityju ispitivao je djelovanje ekstrakta tamjana na 350 pacijenata koji su godinama teško bolovali od upale mišića i kostiju. Na veliko čuđenje terapija s tamjanom djelovala je brzo i iznad svih očekivanja. Svima su se bolovi u mišićima i kostima za kratko vrijeme smanjili, tako da su neki potpuno odbacili sve druge lijekove, a drugi su ih prepolovili.

Mučkanje suncokretovim uljem

(*Helianthioleum*). Pribavite bilo koje obično suncokretovo ulje, iako je najbolje hladno prešano. Suncokretovo ulje veže bacile i izvlači ih preko jezika i usta iz tijela. Ujutro, kad se probudite, a prije nego ste išta govorili, jeli ili pili, stavite u usta 1-2 velike žlice ulja i mućkajte 16 do 18 minuta po usnoj šupljini, ispljunite i operite usta toplom vodom. Nemojte grgljati, ispirati njime grlo niti stajati zabačene glave, da dio ne ode u ždrijelo.

Uživajte u planinskim ljepotama

Na ovom prostoru namijenjenju ekologiji, malo ćemo se posvetiti planinama. Svi znamo da je Bosna i Hercegovina planinska zemlja. Bogati smo višim i nižim planinama, brdima i uzvisinama u čijim ljepotama možemo uživati tijekom cijele godine. Pošto se približava zima, a ima nas puno koji volimo i zimske radosti: grudanje, sanjkanje i skijanje, a i šetnja po čistom, hladnom zraku je prinos našem zdravlju. U Bosni i Hercegovini možete se odmarati i uživati u zimskim zbivanjima na mnogim planinama. Kada sam ja bila dijete moja braća i njihovi vršnjaci skijali su se niz brdo Čepak skijama koje su sami sebi radili i na stazi koju su samo ravnali i uređivali. Nakon spuštanja, skije bi nosili na vrh brda, pa opet... O sanjkanju svako mjesto Kotorvaroške doline ima svoju priču.

Danas se skija na uređenim stazama sa ski-dizalima (liftovima) i uspinjačama, pa vas pozivam na zimovanje u neko od bh zimovaništa: Jahorinu, Bjelašnicu Vlašić, Kupres Risovac (u parku prirode Blidinje), Kozara i mnoga druga manja mjesta gdje možete uživati u zimskim sportovima, kao i u ugodnom smještaju. Mi, Kotorvarošani smo vezani za B. Luku. Nažalost oko B. Luke i K. Varoša jesu brda i planine, ali nema skijališta, pa birajte jedno od ponuđenih. Na Google upišete mjesto i skijanje, dobit ćete sve potrebne informacije (www: Risovac skijanje). Pozivam vas na Bjelašnicu zimi i ljeti.

Bjelašnica je jugozapadno od Sarajeva udaljena 25 km. Olimpijska planina, uz Jahorinu i Vlašić, vodeći ski centar u Bosni i Hercegovini. Pripada

dinarskom planinskom sustavu. Poznata je po jakim hladnim zimama s temperaturom i do -41°C i snijegom visokom i do tri metra. Ljetne temperature su oko $+24^{\circ}\text{C}$.

Najviši vrh Bjelašnice je Zvezdarnica na 2067

m nadmorske visine. Tu je 1894. sagrađena prva meteorološka stanica u Bosni i Hercegovini. Odatle je 1984. počinjao start olimpijskog spusta. U blizini su i vrhovi: Vlahinja (2057 m), južno je Krvavac (2061 m), na zapadu Hranisava (1964 m).

Za potrebe 14. zimskih olimpijskih igara 1984. Bjelašnica je dobila brojne sportske i turističke objekte. U nedavnom ratu je mnogo toga bilo oštećeno i uništeno. No, skijalište je obnovljeno i, ako Bog da i bude snijega mnogi ljubitelji zimskih doživljaja će i ove 2017/2018. sezone uživati u snježnobijelom i zelenom ambijentu obasjanu suncem.

Skijalište ima 8 345 m skijaških staza. Ove staze na Bjelašnici počinju s najviše nadmorske visine u Bosni i Hercegovini, a i najstrmije su u odnosu na druga bh skijališta. Bjelašnica raspolaže s uspinjačama: trosjedne i dvosjedne, a tu i su i tri ski-dizala. Početak staza je na Zvezdarnici 2067 m nadmorske visine, a završavaju na 1 266 m nadmorske visine u Babinom dolu, gdje je bio i završetak olimpijskog spusta 1984. Na Bjelašnici možete naučiti skijati u raznim školama skijanja za velike i male.

Sarajevo i Istočno Sarajevo bit će domaćini omladinskom zimskom natjecanju EYOFu 2019. EYOF (European Youth Olympic Festival) predstavlja najveći sportski olimpijski festival za mlade sportaše između 14 i 18 godina u Europi. EYOF 2019. uključuje 8 sportova: alpsko skijanje, biatlon, nordijsko skijanje, snowboard, umjetničko klizanje, brzo klizanje, hokej, karling. Pridružite se i poduprite mlade natjecatelje.

Ukoliko niste ljubitelji hladnih zimskih odmora na Bjelašnicu može doći u proljeće, ljeto i jesen. Tada ćete uživati u pravim prirodnim planinskim ljepotama. "Bosna i Hercegovina nudi mnogo neistraženih predjela, nekih ljepota koje ljudi ne obilaze. Zbog toga sam došao na ideju da se aktiviraju odlasci na neka mjesta koja su teško pristupačna ljudima kao što su neka sela na Bjelašnici, neke lokacije koje vrijedi vidjeti. Lokacije koje bi bilo gdje drugdje u svijetu bile turistički veoma atraktivne. Mislim da na pravi način moramo predstavljati državu. Ne predstavljati je nekim shopping turama i nebitnim stvarima, već prirodnim ljepotama karakterističnim za ovu klimu i geografski položaj", kazao je Armin Durmišević, šef terenskih operacija turističke agencije MeetBosnia, koji nas je u jednom od svojih UTV vozila odvezao od Babinog do la do Lukomira. UTV (utilitytaskvehicle ili side by side) je lako terensko vozilo, teško blizu 500 kg, koje vam omogućava laku prohodnost i okretnost, a kao takvo perfektno je za obilazak planinskih krajolika teško pristupačnih za obična vozila, pa čak i za džipove.

Spoj UTV-a i Bjelašnice, posebno u ljetnom vremenu, garancija je za uživanje u prirodnim ljepotama planinske ljepotice i još jedna potvrda da ova zemlja posjeduje čari vrijedne divljenja i pokazivanja" - www:klix.ba.

Priredila: Luca Koroman

Putovanje u Fatimu, Lurd i Padovu

Crkva i samostan sv. Jeronima u Lisabonu

U večernjim satima stižemo u Fátimu. Fatima je gradić smješten na sjeverozapadu općine Ourém i u Portugalu je najvažnije hodočasničko svetište Gospe i jedno od najvažnijih Marijanskih svetišta Rimokatoličke crkve u svijetu. Mjesto je dobilo ime po Maurki, a legenda kaže da je Fátima, lijepa kćer maurskogvelikaša, u 12. stoljeću iz ljubavi prema kršćanskom vitezu prešla na katoličku vjeru i provela u njoj ostatak života.

Nakon dobrog noćnog odmora i jutarnjeg osvježanja 1.7.2017. idemo u Lisabon, administrativno središte istoimena distrikta i glavni grad Portugala, najveću luku i najjače trgovinsko i turističko mjesto u državi. U gradu je oko 600 000 stanovnika. Kažu da spada među najstarija naselja svijeta. Utemeljili ga Feničani, osvajali Rimljani, Vizigoti, Arapi. Alfonso I. oslobađa ga 1147. od Arapa, a 1260. postaje prijestolnicom portugalskog kraljevstva. Nakon otkrića Amerike u 15. i 16. stoljeću Lisabon je najrazvijenije europsko središte. Smješten je uz rijeku Tejo (Tajo) nedaleko njezina ušća u Atlantski ocean. Mi smo u Lisabonu kako bismo posjetili rodno mjesto sv. Ante Lisabonskog (Padovanskog). Portugalci se ljute kad kažemo „Padovanski – rođen je u Lisabonu oko 1195., pa bi trebao biti Lisabonski“. Umro u Arcelli kraj Padove 13.6.1231. Svetim je proglašen 1232. Papa Pio XII. proglasio je sv. Antu

naučiteljem Crkve. Rođen kao Fernando Martins Bulhões u plemićkoj obitelji, vrlo mlad je odlučio svoj život posvetiti Bogu. Stupi u samostan Augustinaca. Kasnije u franjevački red jer je, vidjevši franjevce što umriješe mučeničkom smrću u Africi sam poželio ići tamo propovijedati i postati mučenik.

Iz poštovanja prema sv. Anti Pustinjaku uzeo je ime Anto (Antun). Pošto se razbolio iz Afrike se trebao vratiti u Španjolsku. Zbog neвремена lađa stane na Siciliji. Oporavivši se, nakon samozatajnosti i pokore postao je najpoznatiji propovjednik onoga vremena čineći razna čuda. U Padovi je sahranjen po njegovoj želji, a tu je i najživlja uspomena na njegov apostolski rad, zbog toga je Padovanski. U crkvi sv. Anteu Lisabonu molimo pred relikvijama, posjećujemo njegovu spomen sobu u kripti i krstionicu. Svetu misu predslavio je mons. Ante Meštrović, rektora sarajevske katedrale i prepošt Stolnog kaptola vrhbosanskog. Sv. Anto Lisabonski (Padovanski) je zaštitnik Lisabona i 13. lipnja grad slavi svoj dan. Portugal je nekada bio pomorska velesila, pa su iz Lisabona isplivali mnogi brodovi odlazeći u otkrivanja i osvajanja nepoznata novog svijeta.

Crkva i samostan sv. Jeronima u Lisabonu su na UNESCO-vu popisu svjetske baštine, kao i toranj Belem (izgrađen kao svojevrstan svjetionik) mjesto s kojeg su mnogi istraživači odlazili na svoja putovanja. Suvremeni *Padrãodos Descobrimentos* (spomenik otkrićima). 52-o metarski betonski monolit u obliku lađe podignut je 1960. povodom 500. obljetnice smrti Henrika Moreplovca, te su na stiliziranom pramcu broda istaknute statue mnogih istraživača. Na trgu uz spomenik, prikazane su rute raznih portugalskih moreplovaca.

Potom, s najzapadnije točke Europe: Cabo da Roca, promatramo uspjenušani Atlantik. Kažu kada je vrijeme lijepo moguće je vidjeti New York s ove vjetrovite uzvisine, a posjetili smo i Batalhu, bitno povijesno mjesto Portugala.

Ponovno smo u Fatimi. U gradu su na svakom koraku plakati što označuju 100 obljetnicu Gospina ukazanja. Prije ukazanja Gospe, male pastire je 1916. tri puta posjetio anđeo, koji ih je pripremao za susret s Gospom. Molio s njima i tražio od njih da mole za obraćenje grješnika i da sve žrtve prinose Bogu kao naknadu za grijehе kojima Ga ljudi vrijeđaju. Gospa se ukazala pastirima u Cova da Ira (maloj udolini gdje su pasla stada ovaca) prvi put 13.5.1917. rekavši da mole krunicu svakog dana kako bi izmolili mir i završetak rata te neka dolaze svakog 13. u mjesecu na isto mjesto. Drugo ukazanje 13.6. i Gospa pastirima kazuje o želji ustanovljenja pobožnosti Njezinu prečistom srcu. Treći put im je pokazala pakao te naglasila kako se molitvom može spasiti. Četvrto ukazanje je trebalo biti 13.8. Međutim tog dana općinski načelnik ih je na prijevaru odveo u zatvor kako bi na silu izvukao od njih tajne koje im je Gospa povjerila, pa tog 13. nisu mogli biti u Cova da Ira. Gospa im se ukazala 19.8. u Valinhosu. Tu je kapelica na spomen tog ukazanja. Zadnje ukazanje je bilo 13.10.1917. Ukazanju je nazočilo tisuće ljudi. Padala je kiša. Gospa je došla i razgovarala s vidiocima. Mnoštvo je doživjelo viđenje svjetla i ples sunca (zapravo sunce je izgubilo sjaj i moglo se u njega gledati). Mnogi ljudi su se uplašili pali na koljena – neki su se glasno ispovijedali moleći Božju milost. Kad se sunce vratilo na svoje mjesto - nazočni su bili u čudu, jer nisu bili ni mokri ni blatnjavi. O tajnama koje izvire iz više viđanja pri ukazanju mnogo je pisano. Treba shvatiti i vrijeme ukazanja: traje Prvi svjetski rat, u Rusiji boljševička revolucija, Portugal u vrlo kompliciranoj materijalnoj i političkoj situaciji. Prvo Gospa traži da mole krunicu kako bi izmolili mir i svršetak rat. Potom ih obavještava da Isus želi utemeljiti Pobožnost Bezgrješnom srcu Njezinu. Trećim ukazanjem ponavlja da mole krunicu i čine žrtve za grešnike. Najavljuje potrebu pobožnosti pet prvih subota. Ističe da će sveti otac mnogo trpjeti i da će neki narodi biti uništeni. Pokazala im

Priredila: Luca Koroman

viziju pakla. Četvrti put ponavlja potrebu molitve za grješnike ističući da mnogi odlaze u pakao jer nitko za njih ne moli. Peti put (13.9.1917.) Gospa kaže da nastave moliti krunicu i da će u listopadu učiniti čudo da i drugi vide. Zadnje šesto ukazanje je 13. listopada. Nazoči oko 70 000 ljudi: pobožnih, znatiželjnih, nevjernika, ateista, novinara. Gospa je Luciji rekla da se na mjestu ukazanja podigne kapelica, da nastave moliti krunicu i da je blizu kraj rat. Svijet je najviše zanimala tajna koja se odnosi na mir/rat, na papu i posvetu Rusije srcu Marijinu. Vidioci su doživjeli viđenje pape koji pati uz mnogo naroda i svećenika. I danas stručnjaci za ukazanja u Fatimi analiziraju tu tajnu – jedni misle da je to slučaj kada je Ivan Pavao II. ranjen u Rimu 13.5.1981., a drugi da će se to tek dogoditi. Ove 2017. godine 13. svibnja na dan prvog ukazanja papa Franjo proglasio je svecima male pastire videoce brata i sestru: Jacintu i Francisca (Franju). Papa je istaknuo u svojoj poruci da „dolazi Gospi kao sveopći pastir darovati joj buket najljepših 'cvjetova' koje je Isus povjerio njegovoj brizi – braću i sestre iz cijeloga svijeta koji su otkupljeni Kristovom krvlju, ne isključujući nikoga“. Večera u hotelu i odlazak u svetište na večernju procesiju s Gospinim kipom. Krunica se moli na raznim jezicima dok se tisuće ljudi lagano kreću noseći u ruci zapaljene svijeće. Svatko na svom jeziku moli Sveta Marijo... i nevjerojatno je koliko je ugodne melodije u tom mnogoglasju različiti jezika. Hodočasnici iz cijeloga svijeta došli su moliti Kraljicu krunice da se, kod svoga Sina, zauzme za ljude te isprosi svijetu mir i duhovni i fizički. To mnoštvo u molitvi mora dirnuti svakoga tko se nađe tu. Nakon procesije svatko se povlači u svoju osobnu molitvu, prošnju razmatranje. Svetište je s mnogo kapelica posvećenih svecima, kao i kapelica klanjanja Presvetom, pa svi hodočasnici mogu naći željeni prostor za osobne pobožnosti. Ovdje se osjećate skromno i blaženo, razmišljajući kako je Djeвица Marija ovu odabranu djecu (Lucija Santos – kasnije: sestra Marija Lucija Presvetog Srca, 22.3.1907. -13.2.2005.; Francisco Marto, 11.6.1908. – 4.4.1919 i Jacinta Marto, 11.3.1910 – 20.2.1920.) obavila veličanstvenom Božjom

svjetlošću koja im je dala snage u svladavanju svih protivljenja i trpljenja što su ih proživljavali, jer im nitko nije vjerovao da su vidjeli Bogorodicu.

Koliko su trpjeli pogrda od suseljana, pa i svojih ukućana, od vlasti. Kako bi ta mala stvorenja to izdržala da nisu bila obdarena posebnom Božjom milošću, koju su spremno prihvatili i odvažno djelovali čineći sve što se od njih tražilo, pa se nisu pokolebali ni kada su im u zatvoru zaprijetili da će ih kuhati u vreloom ulju.

Naše pravo hodočašće je 2. srpnja. Euharistiju je predslavio vlč. Marko Majstorović, župnik katedralne župe u Sarajevu. Dražen Marjanović upoznao nas je s Fatimskim svetištem. Obišli smo kapelicu ukazanja, baziliku s grobovima Lucije, Jacinte i Franje, novu crkvu Presvetog Trojstva, tzv. Berlinski zid (Dio Berlinskog zida postavljena u krugu svetišta kao opomena da se podjele više nikada ne dogode). Vidjeli smo i hrast – dub plutnjak. Sa stabla plutnjaka skida se kora čijom se obradom dobije pluto. Pet/šest godina treba da se to stablo obnovi kako bi se ponovno mogla skidati kora. Portugal je poznat po proizvodnji pluta, a ovdje se mogu kupiti i razni suveniri izrađeni od tog prirodnog materijala. Pobožno smo molili Put križa, te u Austrelu posjetili rodne kuće Lucije, Franje i Jacinte, bunar suza i mjesta ukazanja anđela pastirima. U večernjim satima smo ponovno u svetištu u molitvi i procesiji sa svim hodočascima. Pola desetka (pet Zdravo Marija) predmolila je na

hrvatskom naša Karmela iz župe Dobrinja. Ovo je mjesto gdje se propitujemo o vlastitoj vjeri, o trajanju i življenju te vjere i naše povezanosti s Bogom.

U ranim jutarnjim satima 3. srpnja slavili smo misu u kapelici fatimskih ukazanja, koju je predslavio mons. Anto Meštrović. Potom ostavljamo Fatimu i krećemo našem drugom hodočasničkom odredištu - Lurdu.

Putujući Španjolskom posjetili smo nezaobilazni Santiago de Compostele (SantYago = sv. Jakov) glavni grad Galicije na sjeverozapadu Španjolske. Ovdje je sveučilište staro više od 500 godina. Stari dio grada je na UNESCO-vu popisu svjetske kulturne baštine, a 2000. je bio europski grad kulture. Mi smo ovdje zbog svetišta sv. Jakova apostola. Stariji je brat Ivana apostola i evanđeliste. Predaja kaže da je na mjestu groba sv. Jakova 818. godine sagrađena bazilika.

Ovo je, po značaju treće najpoznatije i najstarije hodočasničko mjesto u Katoličkoj crkvi – poslije Jeruzalema i Rima. Već smo se susreli sa sv. Jakovom u Zaragozi. Neumorno je propovijedao kršćanstvo. Vratio se u Jeruzalem 42. godine. Herod je progonio članove Crkve i Jakov je pogubljen mačem – prvi apostol mučenik. Predaja spominje da se Herodov sluga obratio na kršćanstvo vidjevši kako je Jakov mirno primio osudu pogubljenja, pa je Herod i njega pogubio. Za sv. Jakova vezan je suvenir u obliku školjke. Legenda kaže kada je pogubljen bačen je u more. Školjke su ga obavile i iznijele na obalu.

Nastavit će se...

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

Sjede Mujo i Haso na obali, pecaju i pijuckaju pivo.

- Mislim da ću se morati razvesti – reče Mujo – žena sa mnom već dva mjeseca ne progovara ni riječ.

Haso otpije gutljaj pa reče:

- Razmisli, nije lako opet naći takvu ženu.

Pričaju tri babe. Prva kaže:

- Ja volim turske serije, one imaju tužan kraj...

Druga baba kaže:

- Ja najviše volim španjolske serije, one imaju sretan kraj...

A treća će:

- Ja volim indijske serije, one nemaju kraj!

Mujo na završnom ispitu iz filozofije i matematike u večernjoj školi.

Profesor: "Mujo, ništa do sada nisi znao odgovoriti."

Mujo: "Dajte profesore još samo jedno pitanje!"

Profesor: "Ni sam ne znam što bih te pitao!"

Mujo: "Neko lakše pitanje, za prolaz!"

Profesor: "Ajde, od točke A do točke B, tko će prije doći, ti ili tvoj motor?"

Mujo: "Ja!"

Profesor: "Bravo, kako si samo znao da tvoj motor ne može voziti bez tebe?"

Mujo: "Nisam znao, ali znam da nema goriva!»

Pita učiteljica malog Pericu?

– Puna škola đaka, a niotkuda vrata!? – što je to!?

- To vam je učiteljice...

ZAGONETKA!!! - odgovori Perica.

Učili djeca u školi slovo "A".

Učiteljica napiše na ploči slovo A i kaže:

- Tko će pogoditi ovo slovo?

Perica skinje kapu i baci je prema tabli

- Ja sam pogodio!!

Kakao kocke

Sastojci

- 2 jaja
- 250 g šećera
- 1 vanilin šećer
- 70 g prosijanog kakaa
- 250 g margarina
- 1 žlica arome ruma
- 150 g mljevenog keksa
- 100 g sjeckanih orahe
- 50 g suhog grožđa

Priprema

Prvo sameljite keks i isjeckajte orahe na krupnije komade. Uzmite odgovarajući lonac i u njemu polupajte jaja, dodajte šećer i vanilin šećer i sve dobro izmiješajte žicom. Stavite lonac na štednjak i kuhajte na slabijoj vatri uz stalno miješanje, nekih 7-10 minuta. Čim se počne zgušnjavati, skinite sa vatre pa ubacite prosijani kakao, izmiješajte žicom, pa odmah potom ubacite i margarin. Vratite lonac na štednjak i miješajte dok se margarin ne otopi i dok ne dobijete ujednačenu kremu. Kad se sve otopilo, dodajte i aromu ruma i sada možete skinuti lonac sa vatre. Ubacite mljeveni keks, sjeckane orahe i suho grožđe i dobro izmiješajte žicom.

Uzmite pleh, dimenzija 25×15 cm (ili približnih), obložite ga papirom za pečenje pa istresite dobivenu smjesu i lijepo poravnajte.

Stavite u hladnjak nekoliko sati da se ohladi i stegne a potom sijekite na kocke.

Napomene i savjeti:

- Ako vam se na prvi pogled učini da je 70 g kakaa puno, vjerujte mi: nije. Isto tako, ni 250 g šećera nije puno na tu količinu kakaa, jer bi kolač bio gorak kada biste smanjili količinu šećera. (Mada vi možete, ako želite.)
- Možete koristiti i pravi rum umjesto arome. Čini mi se da je to čak bolja opcija.
- Nakon što smjesu poravnate u plehu, može se desiti da na površinu ispliva višak otopljenog margarina. Neka vas to ne brine, jer se možete toga lako riješiti na više načina. Ja sam sačekala da mi se kolač stegne u i poslije samo nožem skinula smrznuti višak margarina. Možete uzeti papirnu salvetu i njome jednostavno pokupiti višak masnoće, tapkajući po površini kolača.
- Moglo bi se možda staviti i malkice više keksa (do 200 g), čisto iz razloga što kolač na sobnoj temperaturi brzo omekša, a onako bi bio malo čvršći i stabilniji. To je stvar vašeg izbora.

To bi bilo to, a vama preporučujem da ga isprobate!

Nema raja bez rodnoga kraja!